

Vrijwillig kinder- en jongerenwerk in Nederland

Contactgegevens

april, 2022.

Bram van Dijk

bvandijk@dsp-groep.nl

+31 6 55392368

Yan Crabbendam

ycrabbendam@dsp-groep.nl

+31 6 15472227

Inhoud

1	Aanleiding	4
2	Aanpak	6
3	Beeld landelijke organisaties	8
4	Beeld lokale organisaties	13
5	Doelgroep en activiteiten	16
5.1	Doelgroep	16
5.2	Aard van de activiteiten	18
5.3	Frequentie, duur en groepsgrootte	22
6	Vrijwilligers	26
7	Financiën	31
8	Vergelijking met professioneel kinder- en jongerenwerk	33
9	Conclusies en aanbevelingen	35
Bijlagen		
	Bijlage 1 Respons Landelijke/regionale organisaties	39
	Bijlage 2 Vergelijking landelijke/regionale organisaties wel/geen achterban	40
	Bijlage 3 vrijwilligerscentrales	42
	Bijlage 4 Categorie overige organisaties	43
	Bijlage 5 Ondergrens aantal bereikte kinderen jongeren en aantal vrijwilligers in het jeugd- en jongerenwerk	44
Literatuur		

1 Aanleiding

Om het vrijwillige kinder- en jongerenwerk in Nederland op waarde te kunnen schatten en de potentie ervan goed te benutten, is het van belang zicht te hebben op de aard en omvang van dit veld. Nu de onderzoeken naar de staat van het kinderwerk¹ en jongerenwerk² zijn afgerond, moet een inventarisatie naar de prevalentie van vrijwillig kinder- en jongerenwerk in Nederland als sluitstuk voor dit drieluik fungeren.

Uit beide bovengenoemde onderzoeken komt naar voren dat het professioneel kinder- en jongerenwerk een belangrijke rol speelt in de ondersteuning van het veilig opgroeien van kinderen en jongeren.

Onder professioneel kinderwerk wordt het sociaal werk met kinderen tot 12 jaar verstaan dat zich richt op alle kinderen in de buurt, met extra aandacht voor kinderen in een kwetsbare situatie die meer ondersteuning kunnen gebruiken. De belangrijkste doelstellingen volgens professionals zijn het signaleren van zorgelijke ontwikkelingen en problemen, het ontwikkelen van een gezonde leefstijl, talentontwikkeling en het ondersteunen van ouders bij de ontwikkeling van hun kinderen.

Onder jongerenwerk wordt verstaan de begeleiding van jongeren bij het volwassen worden in de samenleving. Het jongerenwerk houdt zich bezig met jongeren tussen de 10 en 27 jaar. Voor het professioneel jongerenwerk geldt dat talentontwikkeling, het verminderen en voorkomen van overlast, het binden van jongeren aan de Nederlandse samenleving, het bijdragen aan verantwoordelijkheid/zelfregie en ontmoeting de belangrijkste doelen zijn.

De doelstellingen van professioneel kinderwerk en jongerenwerk overlappen deels; een belangrijk verschil is echter dat het professioneel jongerenwerk ook het voorkomen van overlast als belangrijke doelstelling heeft. In hoofdstuk 8 van dit rapport zullen we een vergelijking maken tussen het professioneel kinder- en jongerenwerk en het vrijwillig kinder- en jongerenwerk.

Uit onderzoek van het CBS gepubliceerd in 2020 blijkt dat bijna de helft van de Nederlandse bevolking boven de 15 jaar wel eens aan vrijwilligerswerk doet. 15% van de vrijwilligers geeft aan actief te zijn bij een sportvereniging en deze zijn wat betreft organisaties en sectoren waar vrijwilligers werkzaam zijn de koplopers, gevolgd door scholen (11%) en jeugdwerk (8%)³. Deze top drie geeft goed weer dat een groot deel van de vrijwilligers zich inzet voor kinderen en jongeren. De gemene deler is dat de vrijwilligers onbezoldigd bijdragen aan het verhogen van het welbevinden van jeugdigen.

Tijdens de uitvoering van het onderzoek zat Nederland midden in de coronacrisis. Een bijzondere tijd waarin de fysieke en mentale gezondheid van kinderen en jongeren een belangrijk thema was. Dit heeft des te meer blootgelegd dat juist sommige jongeren en kinderen in Nederland een extra steuntje in de rug kunnen gebruiken. Vrijwilligers maken de noodzakelijke en laagdrempelige activiteiten mogelijk die deze kinderen en jongeren een stap verder helpen.

¹ Kinderwerk anno 2021, NJI, 2021.

² Náást de jongeren. De staat van professioneel jongerenwerk in Nederland, Verwey-Jonker instituut, 2019.

³ Vrijwilligerswerk 2019, Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020.

Zoals gezegd is dit onderzoek het sluitstuk van een bredere inventarisatie. De onderzoeken tezamen moeten bijdragen aan een betere positionering van het kinder- en jongerenwerk in Nederland, zowel landelijk als lokaal. Gelet op recente ontwikkelingen onder meer gericht op het versterken van de veerkracht van jeugdigen, verminderen van kansenongelijkheid en de invulling van maatschappelijke diensttijd is deze positionering van het kinder- en jongerenwerk van groot belang.

Onderzoeksvraag

In het onderzoek hebben we onderstaande onderzoeks- en deelvragen gehanteerd:

Wat is de omvang en inhoud van het vrijwillige kinder- en jongerenwerk in Nederland dat zich primair richt op het welbevinden van kinderen en jongeren?

Deelvragen

1. Hoe groot is de doelgroep 'vrijwillig-kinder- en jongerenwerkorganisaties'?
- 1.a. Hoeveel vrijwilligersorganisaties zijn er actief in het kinder- en jongerenwerk in Nederland?
- 1.b. Hoeveel vrijwilligers zijn actief in het kinder- en jongerenwerk en hoe groot is de gemiddelde inzet?
2. Wat zijn de doelstellingen van vrijwillig-kinder- en jongerenwerkorganisaties?
3. Welke activiteiten ondernemen vrijwillig-kinder- en jongerenwerkorganisaties?
4. Wat is de doelgroep van vrijwillig-kinder- en jongerenwerkorganisaties?
5. Met wie werken vrijwillig-kinder- en jongerenwerkorganisaties samen?

Vrijwilligerswerk en reikwijdte van het onderzoek

Het CBS definieert vrijwilligerswerk als "werk dat in enig georganiseerd verband onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving".

Het vrijwillig jeugd en jongerenwerk omvat een breed scala aan activiteiten. Deze opdracht richt zich conform de wens van de opdrachtgever op het in beeld krijgen van vrijwillig jongerenwerk in de welzijnssector. Vrijwillig kinder- en jongerenwerk in de culturele en sportsector blijft daarmee buiten de scope van het onderzoek. In een recent rapport dat het gemeentelijke vrijwilligerswerkbeleid in Nederland in kaart brengt, wordt geconstateerd dat met name in de sector zorg & welzijn en maatschappelijke ondersteuning de formele en informele zorg tegen elkaar aan schurken⁴.

Ook beperkt ons onderzoek zich tot vrijwilligers die zich inzetten voor kinderen en jongeren. Organisaties waar jongeren zich vrijwillig inzetten voor een doelgroep anders dan kinderen of jongeren vallen buiten de scope van het onderzoek. Ook organisaties waarbij de ondersteuning van (jonge) gezinnen centraal staan maken geen onderdeel uit van de benaderde organisaties.

⁴Gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid in Nederland, A. Witkamp & G. Walz, Verwonderonderzoek 2021.

2 Aanpak

Klankbordgroep

Gedurende het onderzoek zijn de onderzoekers bijgestaan door een klankbordgroep bestaande uit vertegenwoordigers uit het kinder- en jongerenwerk en het vrijwilligersveld. De klankbordgroep gaf advies, gaf richting aan de reikwijdte van het onderzoek, las mee met tussentijdse producten en zette haar netwerk in voor de uitvoering van het onderzoek.

Tabel 1.1 leden klankbordgroep

Organisatie
Scouting Nederland
Missie Nederland
YMCA
Sociaalwerk Nederland
LCHW
Erasmus Universiteit Rotterdam
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
NJI

Deskresearch

We hebben relevante documenten bestudeerd: de twee reeds genoemde onderzoeken naar de staat van kinder- en jongerenwerk en de onderzoeken "Gemeentelijk vrijwilligersbeleid in Nederland" (A. Witkamp en G. Walz 2021), "Zomerkamp in coronatijd" (Steunpunt kindervakanties, 2020) en "MKBA Speeltuinen" (Ecorys, 2020). Daarnaast gebruiken we informatie van de leden van de klankbordgroep en voorgaand (eigen) onderzoek naar vrijwillig kinder- en jongerenwerk om tot een eerste schets te komen voor een categorisering van de landelijke organisaties en hun doelstellingen. De documentenanalyse had tevens tot doel om te komen tot twee beknopte vragenlijsten voor de enquête.

Enquête

Om een zo breed mogelijk beeld te vormen van de inhoud en omvang van het vrijwilligerswerk in het kinder- en jongerenwerk is gebruik gemaakt van een online enquête. De vragen waren gericht aan organisaties die vrijwilligers inzetten bij activiteiten voor kinderen en jongeren. In de enquête is onderscheid gemaakt tussen koepelorganisaties (landelijke en/of regionale organisaties met een achterban van aangesloten lokale organisaties) en lokale organisaties. Bij deze lokale organisaties brengen we onderscheid aan tussen organisaties die verbonden zijn met een koepelorganisaties en organisaties die niet verbonden zijn met een koepelorganisatie. Het onderscheid tussen koepelorganisaties en lokale organisaties resulteerde in twee vragenlijsten, die beiden online hebben gestaan op de website van sociaal werk Nederland.

De vragenlijsten zijn uitgezet onder landelijke/regionale organisaties die deel uitmaakten van de klankbordgroep en landelijke/regionale organisaties die voortkwamen uit de deskresearch. Aan deze organisaties is gevraagd om zelf de vragenlijst gericht aan landelijke/regionale organisatie in te vullen en vervolgens de vragenlijst voor lokale organisaties uit te zetten onder hun lokale organisaties.

In de enquête voor lokale organisaties is gevraagd de enquête door te sturen naar de bij hun bekende vrijwilligersorganisaties voor kinder- en jongerenwerk in hun omgeving.

Om een breder bereik te realiseren is deze enquête bovendien via twee aanvullende wegen uitgezet. Zo is de enquête in samenspraak met het Landelijk Contact Gemeentelijk Welzijnsbeleid uitgezet onder een selectie van 10 gemeenten die varieerden in grootte en locatie in Nederland (zie tabel 1.1). Daarnaast is de enquête verspreid onder 38 vrijwilligerscentrales in evenveel gemeenten, voortkomend uit de deskresearch. Aan deze vrijwilligerscentrales is ook het verzoek gedaan de enquête te delen in het netwerk.

Tabel 1.2 Selectie van gemeenten

Gemeenten	Inwoners
Assen	67.963
Beesel	13.519
Groningen	232.652
Harderwijk	48.739
Heusden	44.135
Landgraaf	37.591
Papendrecht	32.290
Schouwen-Duiveland	33.779
Twenterand	34.940
Velsen	68.348

In aanvulling op de enquête resultaten zijn telefonisch interviews gehouden met 2 vrijwilligerscentrales en 2 welzijnsorganisaties.

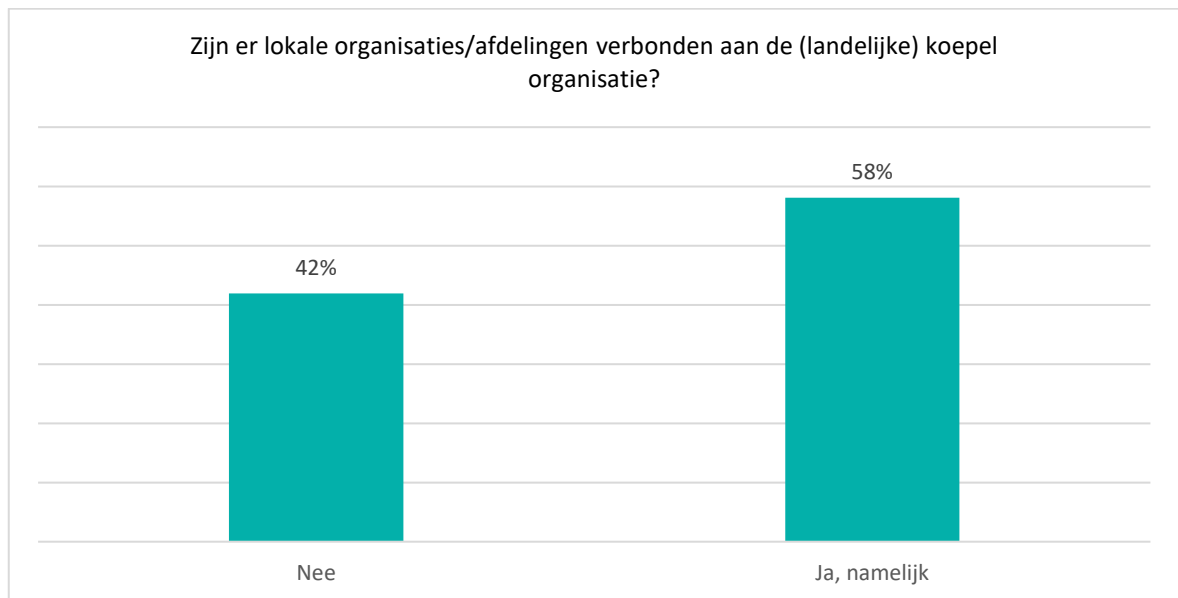
3 Beeld landelijke organisaties

Respons landelijke/regionale organisaties (n =33)

De enquête voor landelijke/regionale organisaties is uitgezet door de klankbordgroep leden, onder organisaties voortkomend uit de deskresearch en heeft online gestaan op de site van Sociaal Werk Nederland. Door het gebruik van de verschillende kanalen was de respons in mindere mate in eigen hand. Mede hierdoor is de enquête voor landelijke/regionale organisaties ook ingevuld door enkele regionale organisaties zonder dochterorganisaties en organisaties die een makelaarsrol vervullen zoals een vrijwilligerscentrale en welzijnsorganisaties (zie bijlage 1).

Iets meer dan de helft van de Landelijke/regionale organisaties heeft lokale onderdelen die gelieerd zijn aan de organisatie

Grafiek 3.1 Organisations verbonden aan koepel (n=33)

Doelstellingen en doelgroepen

Een verscheidenheid aan organisaties die het 'ontwikkelen sociale vaardigheden' (87%) en 'bieden van plezier en ontspanning' (84%) het vaakst noemen als hun doelstellingen. Doelstellingen in de sfeer van ontspanning, zoals het bieden van plezier, praktische vaardigheden ontwikkelen en nieuwe dingen ontdekken scoren eveneens hoog. Voorbeelden van antwoorden in de (open vraag) categorie 'anders' zijn: het ontwikkelen van een brede woordenschat, het stimuleren van buitenspelen en ontmoeting met leeftijdsgenoten uit een andere omgeving.

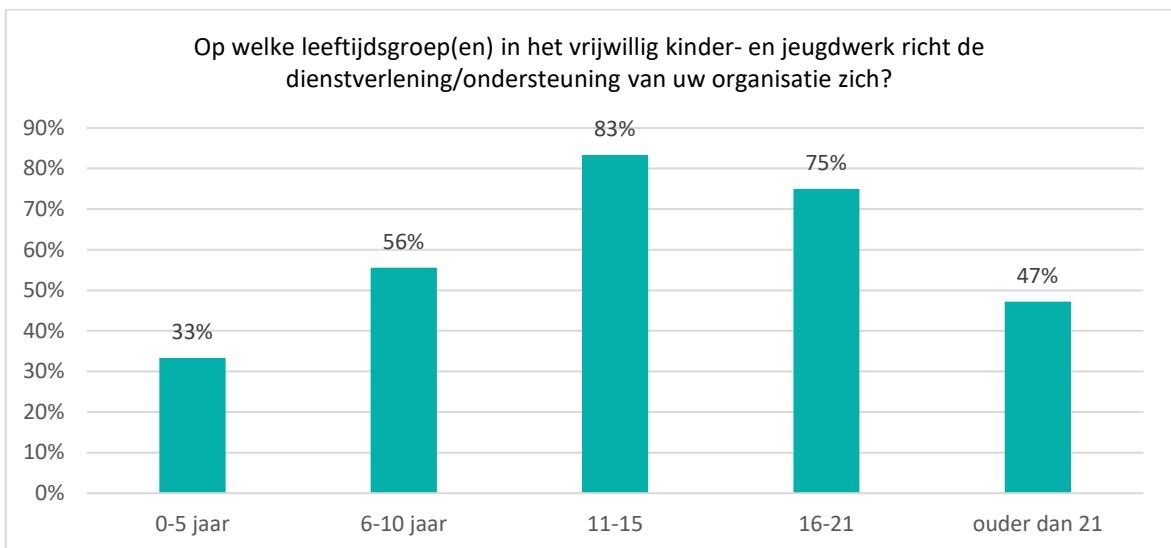
Als doelgroep wordt de leeftijdscategorie 11 tot 15 jaar het meest genoemd. Het is een belangrijke doelgroep omdat in deze leeftijdscategorie belangrijke veranderingen plaatsvinden zoals de puberteit en overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs. Een kwart van de respondenten geeft aan

doelstellingen te hebben geformuleerd voor een specifieke doelgroep. Ruim de helft van de organisaties die doelstellingen voor een specifieke doelgroep heeft geformuleerd doet dit voor kinderen/jongeren uit kwetsbare gezinnen.

Tabel 3.2 Doelstellingen koepelorganisaties (n=33)

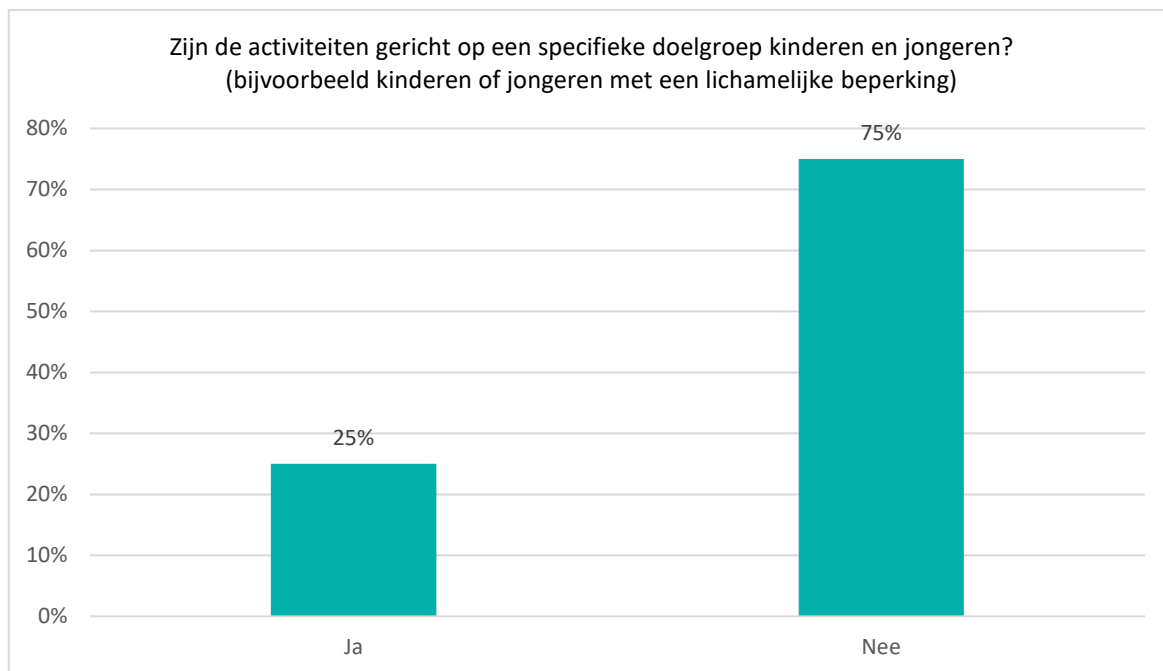
Welke doelstellingen voor de doelgroep kinderen en jongeren streeft uw organisatie na?	%
Ontwikkelen sociale vaardigheden	87%
Bieden van plezier en ontspanning	84%
Grenzen verleggen/nieuwe dingen ontdekken	68%
Het binden van jongeren aan de samenleving	61%
Ontwikkelen praktische vaardigheden	58%
Anders	29%
Religieuze/levensbeschouwelijke doelstelling	19%
Verminderen en voorkomen van overlast	19%
Ontwikkelen pedagogische vaardigheden	0%

Grafiek 3.2 Doelgroepen naar leeftijdscategorie (n=33)

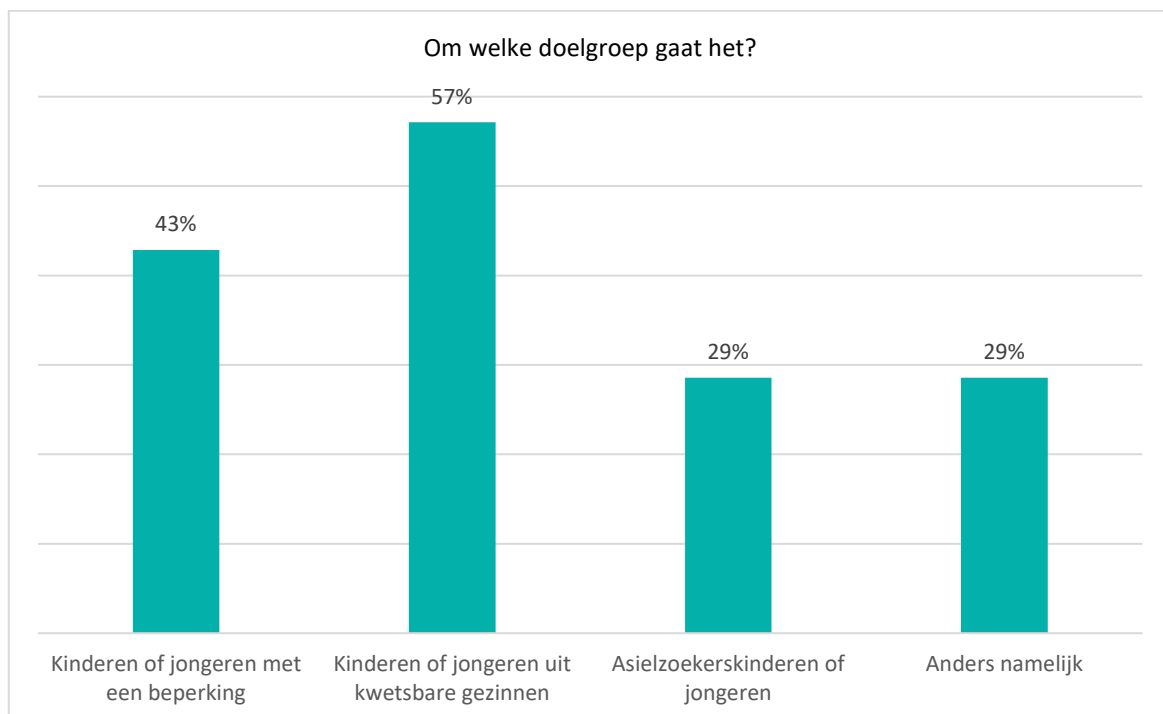
Een kwart van de koepels organiseert ook activiteiten voor een specifieke doelgroep.

Grafiek 3.3 Specifieke doelgroepen (n=33)

Kinderen en jongeren uit kwetsbare gezinnen worden het vaakst als specifieke doelgroep genoemd en iets minder dan de helft van de organisaties heeft jongeren met een handicap als specifieke doelgroep.

Grafiek 3.4 Welke specifieke doelgroepen (n=8)

We hebben ook nagegaan in hoeverre de groep, die geen lokale afdelingen heeft, verschilt van de groep die wel lokale organisaties heeft (zie bijlage 2). Hieruit blijkt dat de organisaties zonder lokale afdelingen

zich minder vaak richten op de twee jongste leeftijdsgroepen en ook iets minder vaak op specifieke doelgroepen.

Ondersteuning door landelijke organisaties

De landelijke organisaties geven aan de lokale afdelingen voornamelijk te ondersteunen bij deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers (86%) en de organisaties van algemeen advies te voorzien (76%). Daarnaast bieden ze ook praktische ondersteuning bij de organisatie van evenementen of door het faciliteren van middelen en locaties. Ook geven de koepel organisaties aan de lokale organisaties financieel te ondersteunen, door het beschikbaar stellen van een budget voor activiteiten of bij investeringen in de organisatie.

De meeste koepel organisaties geven aan de lokale organisaties te ondersteunen bij deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers.

Tabel 3.3 Ondersteuning

Op welke wijze ondersteunt de (landelijke) landelijke/regionale organisatie de lokale organisaties/afdelingen?	%
Deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers	86%
Advies	76%
Evenementen	52%
Bevordering van uitwisseling	52%
Anders	38%
Financiële ondersteuning voor uitvoering van activiteiten	29%
Raamafspraken met bedrijven (bijvoorbeeld verzekeringen, keuringen speeltoestellen)	29%
Beschikbaar stellen van locaties (bijvoorbeeld kampeerterreinen)	19%
Financiële ondersteuning voor investeringen en onderhoud in huisvesting en andere materiële zaken	10%

Scouting

Scouting is een goed voorbeeld van een organisatie waar vrijwilligers zich voor een langere tijd committeren aan het ondersteunen en organiseren van activiteiten voor kinderen en jongeren. Er zijn 1.000 scoutinggroepen. Van de 355 gemeenten in Nederland zijn er in 317 gemeenten jongens en meisjes actief bij een scoutingvereniging. In totaal kende scouting in 2020 83.927 kinderen en jongeren die actief waren bij de vereniging in hun gemeente, deze jongeren worden bij de activiteiten bijna uitsluitend begeleid door vrijwilligers.⁵

⁵ Overzichten Scouting Nederland, 2020

Speeltuinen

NUSO⁶, de branchevereniging voor speeltuinen, kent 540 leden en er zijn naar schatting 800 speeltuinen in Nederland. De grootste groep gebruikers zijn kinderen tot 12 jaar oud. Naar schatting gaat ongeveer 55% van de kinderen regelmatig naar een speeltuin, dat zijn circa 1,3 miljoen kinderen. De volgende positieve effecten worden aan het spelen in de speeltuin toegedacht:

- Spelen is van groot belang voor de fysieke gezondheid, de cognitieve, motorische en sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind.
- Spelen kan ertoe leiden dat schoolprestaties van kinderen verbeteren. Fysieke activiteit leidt tot een toename van de doorbloeding in verschillende gebieden van de hersenen, wat ertoe leidt dat er beter wordt opgelet en de concentratie toeneemt.
- Speeltuinen kunnen een veilige plek bieden. 68% van de bevroegde speeltuinen geeft aan dat kinderen zonder hun speeltuin niet veilig kunnen spelen in de buurt⁷.

⁶ Toen het onderzoek uitgevoerd werd waren NUSO en steunpunt Kindervakanties twee organisaties. Ze zijn per 1 januari 2022 samengegaan in LOS.

⁷ MKBA Speeltuinen, Ecorys, 2020

4 Beeld lokale organisaties

De lokale vrijwilligersorganisaties zijn bereikt via vier verschillende wegen:

1. De vragenlijst is uitgezet door de leden van de klankbordgroep
2. De vragenlijst is uitgezet onder organisaties voortkomend uit een deskresearch
3. De vragenlijst is uitgezet onder een selectie van 10 gemeenten
4. De vragenlijst is uitgezet onder vrijwilligerscentrales voortkomend uit een deskresearch (zie bijlage 3)

Dat heeft geleid tot de volgende respons:

Tabel 4.1 Respons

Type respondent ⁸	aantal
Scouting Nederland	252
Christelijk (niet YMCA)	140
Jong Nederland	52
Overig	46
YMCA	36
Totaal	526

De gehanteerde methode van verspreiding van de lokale vragenlijst, grotendeels via landelijke organisaties, heeft logischerwijs ervoor gezorgd dat bijna alle lokale respondenten (90%) gelieerd zijn aan een landelijke organisatie.

Van twee koepelorganisaties kan de response van de aangesloten lokale organisaties worden vastgesteld. Scouting Nederland heeft ongeveer 1000 lokale organisaties verbonden aan de organisatie, dat betekent dat een kwart van de organisaties heeft gereageerd op de oproep om de vragenlijst in te vullen. YMCA heeft ongeveer 250 lokale onderdelen een respons van ongeveer 14%. Van het jeugdwerk verbonden aan christelijke geloofsgemeenschappen, schatten we in dat 3354 van hen jeugdwerk aanbiedt (zie kader). Dat betekent dat op onze enquête een respons is van ongeveer 4,2% is gerealiseerd onder geloofsgemeenschappen die kinder- en jongerenwerk aanbieden.

In de categorie overig zitten zowel lokale organisaties gelieerd aan een landelijke organisaties als lokale organisaties die onafhankelijk opereren. Die laatste groep is tamelijk divers waarvan welzijnsorganisaties of organisaties in het welzijnsveld de grootste subgroep vormen (zie bijlage 4). Ze zijn vaker gericht op een specifieke doelgroep, zoals 'genderpraatjes', of op een specifiek onderwerp, zoals kansenongelijkheid door 'Stichting leergeld Noordoostpolder'.

⁸ Van de geselecteerde gemeenten zijn 23 reacties binnengekomen, hiervan behoorden 15 respondenten tot of Jong Nederland of Scouting.

Genderpraatjes

Genderpraatjes is een laagdrempelige jongerenlijn van Transgender Netwerk Nederland (TNN) en Transvisie. De jongerenlijn is er voor jongeren (12-25 jaar) die met vragen zitten over hun gender. Vrijwilligers bij Genderpraatjes bieden vooral een luisterend oor, beantwoorden zonder oordeel vragen en weten 'de vraag achter de vraag' te signaleren en kunnen te verwijzen waar nodig.

We hebben nagegaan in hoeverre er verschillen bestaan tussen organisaties die onderdeel uitmaken van een landelijke organisatie en organisaties die daar geen onderdeel van uitmaken, wij duiden deze groep ook aan met onafhankelijke organisaties. In totaal zijn dat 52 organisaties en die vormen dus ongeveer 10% van de totale groep lokale organisaties.

In dit hoofdstuk en de volgende hoofdstukken presenteren we steeds grafieken voor alle lokale organisaties gezamenlijk en in aparte grafieken voor de onafhankelijke organisaties.

Kerkelijke organisaties

Een relatief grote groep van de respondenten is verbonden aan een geloofsgemeenschap (14,0 respondenten). Het totaal van lokale geloofsgemeenschappen van aangesloten kerkgenootschappen bij de koepelorganisaties Raad van Kerken in Nederland, MissieNederland en Samen Kerk in Nederland is naar schatting 4.472 lokale geloofsgemeenschappen⁹. Uit het onderzoek "De kerk telt" van het Kaski instituut (2010)¹⁰ blijkt dat ongeveer 75% van de geloofsgemeenschappen van de Protestantse Kerk en Rooms Katholieke Kerk activiteiten voor jongeren aanbieden. Wanneer we dit percentage als uitgangspunt nemen voor het totaal aantal geloofsgemeenschappen komt dat neer op ongeveer 3.354 geloofsgemeenschappen die jeugdwerk aanbieden. Voor een inschatting hoe veel jeugdigen deze gemeenschappen bereiken maken we gebruik van het rapport "Jeugdwerk binnen de Protestantse Kerk in Nederland"¹¹. Zij onderscheiden 3 typen gemeenten waar kerken in verschillende mate jongeren bereiken. Op basis hiervan kan de inschatting worden gemaakt dat in 2017 ruim 19.000 jongeren deelnemen aan activiteiten georganiseerd door een lokale geloofsgemeenschap. Dit is met nadruk een schatting en een ondergrens. De geloofsgemeenschappen van de Protestantse Kerk in Nederland vormen 34% van het totaal aantal geloofsgemeenschappen. Van sommige kerkgenootschappen wordt verwacht dat zij minder jeugdwerk aanbieden, van andere kerkgenootschappen wordt verwacht dat er juist meer en vaker jeugdwerk wordt aangeboden.

⁹ Er zijn ca. 900 katholieke parochies in Nederland, hier kunnen meerdere kerkgebouwen aan verbonden zijn. Het exacte aantal parochies in Nederland is niet bekend.

¹⁰ De kerk telt. De maatschappelijke waarde van parochies en gemeente, T. Bernts & J. Kregting, 2010

¹¹ Jeugdwerk binnen de Protestantse Kerk in Nederland, JOP, 2017

Reflectie op respons

Er is sprake van een sterke vertegenwoordiging van lokale organisaties, die onderdeel zijn van landelijke/regionale organisaties die deel uitmaken van de klankbordgroep. Het kan ook worden gezien als een aanwijzing voor een goed georganiseerd netwerk van lokale organisaties vanuit deze al lang bestaande landelijke koepelorganisaties.

Uit het onderzoek "Gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid in Nederland" (2021) blijkt een verschuiving binnen het vrijwilligerswerk van een traditioneel georganiseerd verband naar nieuwe vrijwilligersorganisaties die, wat de onderzoekers noemen, 'pop-upvrijwilligerswerk' aanbieden; activiteiten waarbij vrijwilligers zich voor korte klussen kunnen inzetten voor anderen of de samenleving. Het 'traditionele vrijwilligerswerk' kent een hogere organisatiegraad, de nieuwe vormen van vrijwilligerswerk zijn vaak ook wel georganiseerd, maar het is soms minder goed zichtbaar¹². Dit kan een aanvullende verklaring zijn voor de lage respons in de categorie 'overig' en/of onafhankelijke organisaties. Voor een indicatief beeld van deze organisaties worden de resultaten van de onafhankelijke organisaties apart benoemd in het vervolg van de rapportage. Om de resultaten meer in te kleuren zijn een aantal van deze organisaties beschreven in een kader.

Mozaïek Welzijn

Mozaïek Welzijn is voornamelijk actief in de gemeente Tiel en in de omliggende gemeente Buren, West Betuwe, Neder-Betuwe, Rhenen, en de regio Rivierenland. Bewoners uit de regio kunnen bij Mozaïek Welzijn terecht met elke hulpvraag, klein of groot. Mozaïek beoordeelt de vraag en probeert zo passend mogelijke ondersteuning te vinden. In die hoedanigheid zetten ze ook vaak de hulp in van vrijwilligers of vrijwilligersorganisaties en staan in nauwcontact met de organisaties in hun omgeving. Zelf organiseert Mozaïek Welzijn ook activiteiten georganiseerd door vrijwilligers. Zo waren er voor de coronamaatregelen kookdagen en knutselworkshops waar jongeren aan deelnamen. De website is tevens een 'marktplaats' voor korte eenmalig vrijwilligersactiviteiten.

Mozaïek Welzijn biedt daarnaast ondersteuning aan gemeenten bij het vrijwilligersbeleid, voor het vinden en binden van vrijwilligers of bij het opzetten van activiteiten. Als spil in het web hebben ze een vrijwilligersplatform georganiseerd voor organisaties uit het netwerk, waar een paar keer per jaar ideeën worden uitgewisseld en kennis wordt gedeeld.

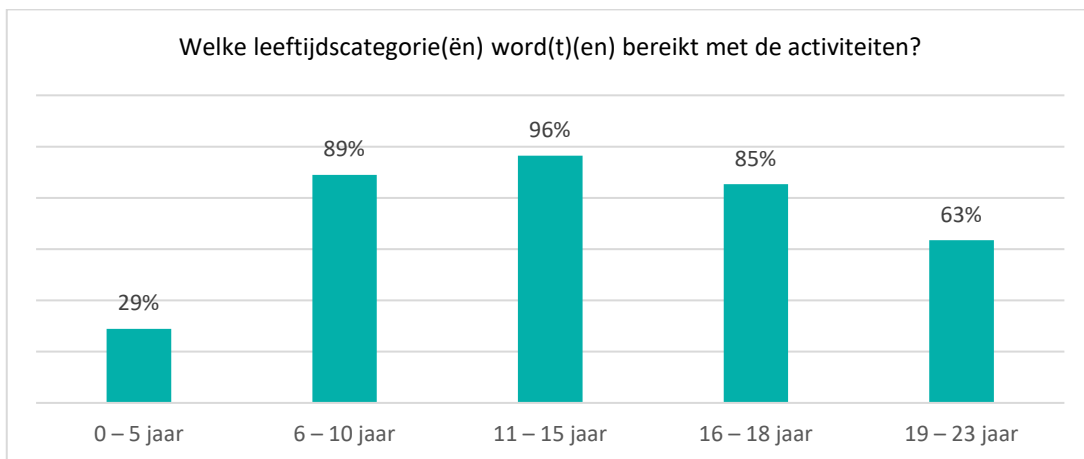
¹² Gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid in Nederland, A. Witkamp & G. Walz, 2021

5 Doelgroep en activiteiten

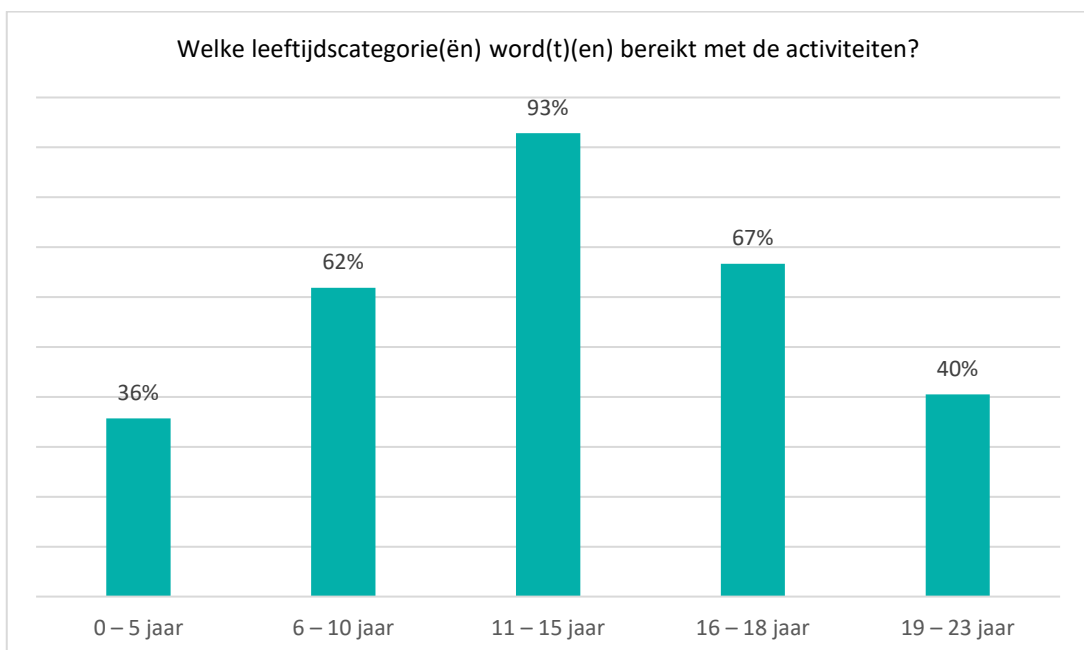
5.1 Doelgroep

De totale groep lokale organisaties richt zich in sterke mate op de leeftijdsgroepen van 6 tot 18, in wat mindere mate op de leeftijdsgroepen 19-23 jaar en een minderheid van de organisaties richt zich ook op de leeftijdsgroep 0 – 5 jaar. De leeftijdsgroep 11 tot 15 jaar wordt het best bediend (96%). Ook de leeftijdscategorieën 6 -10 jaar en 16 -18 jaar worden zeer goed bereikt met de activiteiten. Bij de onafhankelijke organisaties ligt de focus nog sterker op de groep 11-15 in vergelijking met de andere leeftijdsgroepen.

Grafiek 5.1.a Verdeling over Leeftijdscategorieën organisaties verbonden aan koepel (n=526)

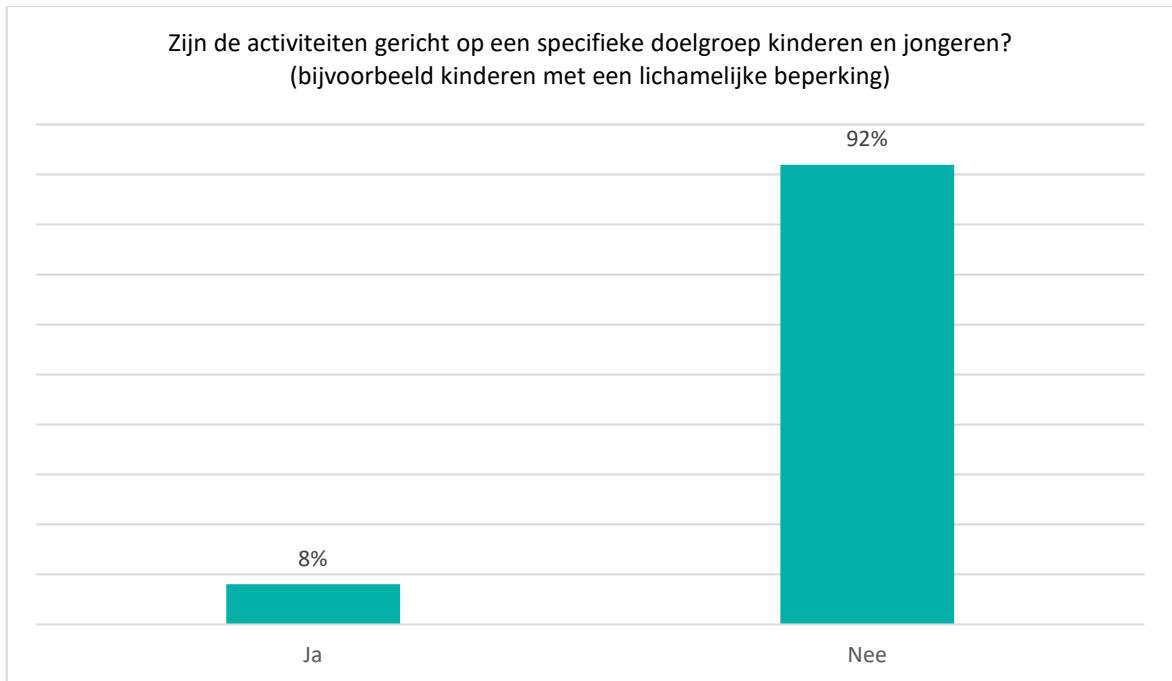
Grafiek 5.1.b Verdeling Leeftijdscategorieën – onafhankelijke organisaties (n=52)

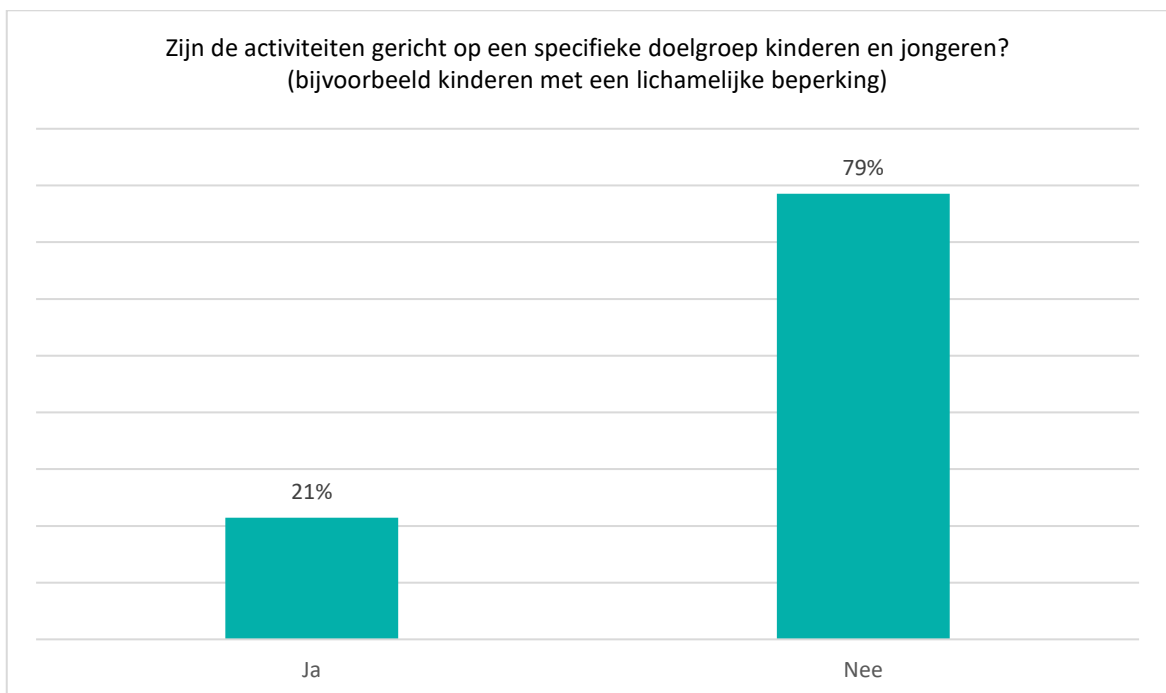
Specifieke doelgroepen

Opvallend is dat de lokale organisaties bijna allen aangeven geen activiteiten te organiseren voor een specifieke jongeren doelgroep. Bijna de helft van de lokale organisaties geeft daarnaast aan ook activiteiten te organiseren voor volwassenen en/of ouderen. De onafhankelijke organisaties bedienen in vergelijking met de totale groep wat vaker een specifieke doelgroep.

Grafiek 5.2.a Specifieke doelgroep (n=526)

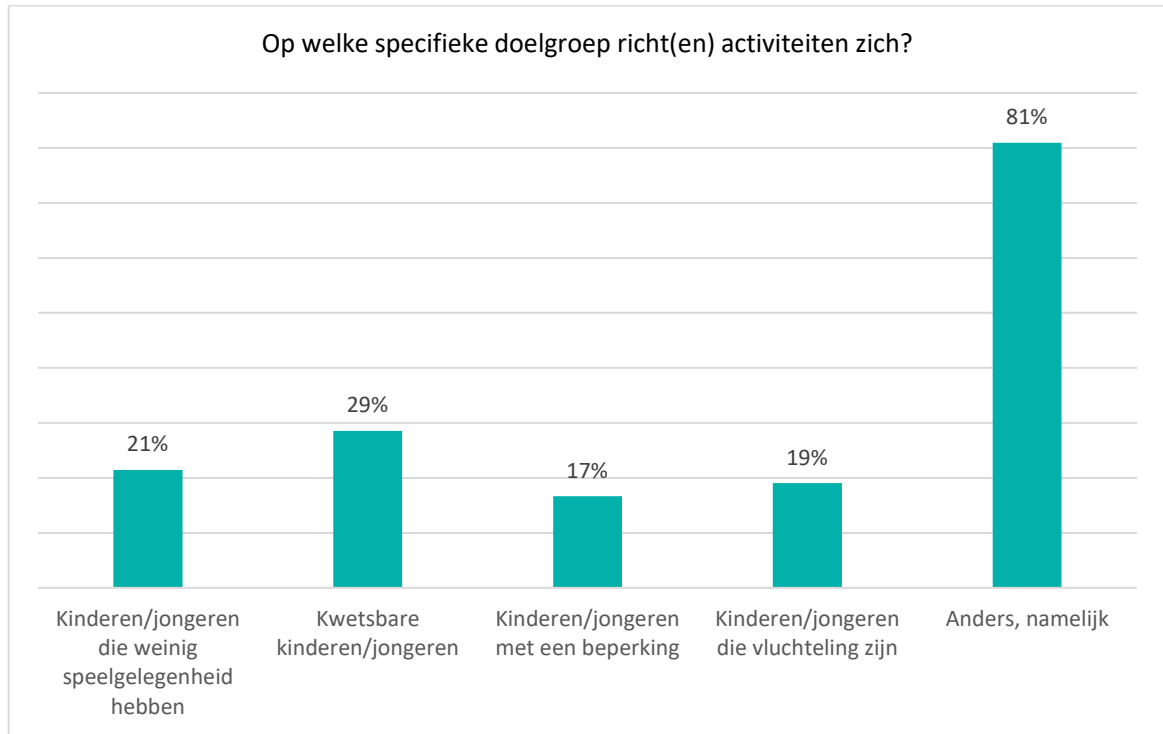

Grafiek 5.2.b Specifieke doelgroep - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

De meeste specifieke doelgroepen laten zich niet vangen in de omschreven categorieën. In de categorie anders worden onder meer antwoorden gegeven als: Kinderen en jongeren die zich verbonden voelen met de kerk, Jonge mantelzorgers, Kinderen/jongeren met overbelaste ouders en Dak- en thuisloze jongeren.

Grafiek 5.3 Categorieën doelgroep - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=11)

Gilde Amsterdam

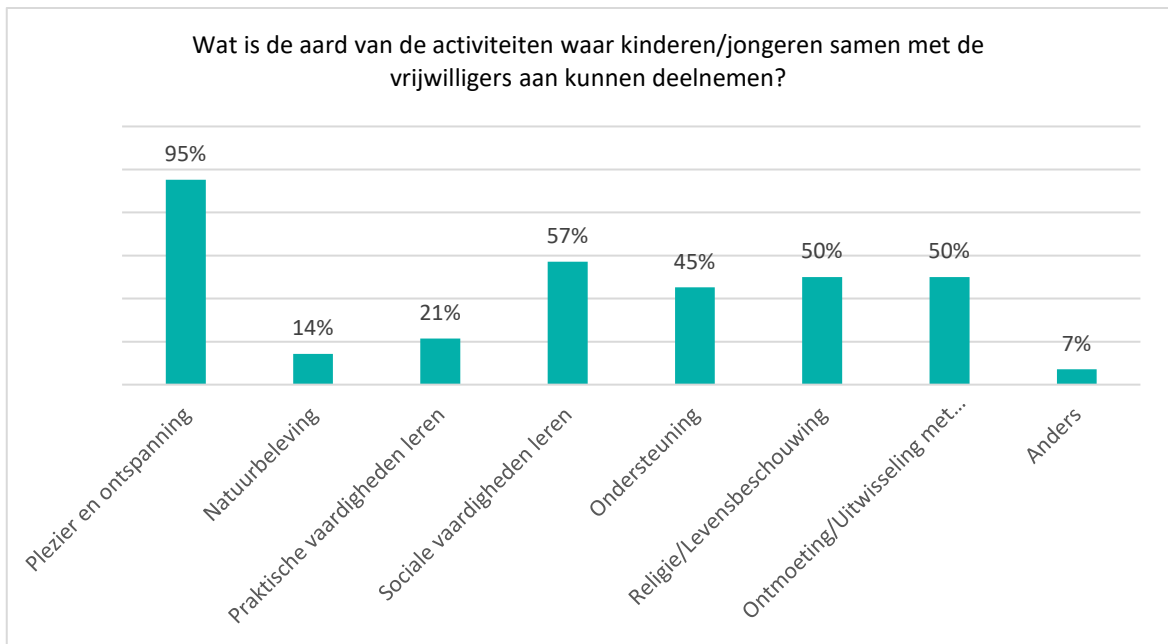
In Amsterdam hebben bijna 30.000 kinderen en jongeren overgewicht of obesitas. Met het project Maatje meer voor een Maatje minder ondersteunen de vrijwilligers van Gilde Amsterdam kinderen en jongeren tussen de 4 tot en met 16 jaar met overgewicht. De vrijwilligers sporten samen en stimuleren een gezond dieet.

5.2 Aard van de activiteiten

De aard van de activiteiten komt voor een groot deel overeen met de belangrijkste doelstelling volgens landelijke/regionale organisaties: het bieden van plezier en ontspanning (97%) met stip op één gevolgd door het ontwikkelen van sociale vaardigheden (87%). Het zijn voornamelijk doelstellingen die geen zware onderwerpen aansnijden. Het belangrijkste is dat de jongeren een leuke en ontspannen tijd wordt aangeboden.

Veel organisaties geven aan dat de activiteiten zich niet in een zin laten omschrijven. Er zijn verschillende activiteiten voor verschillende momenten en leeftijdscategorieën. Kernwoorden die genoemd worden in de enquête zijn: spel, zomerkamp, creativiteit, gezelligheid en sport.

Grafiek 5.4.b Aard activiteiten - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

Vergelijking tussen organisaties behorend tot koepel en ongebonden organisaties

Ook bij de onafhankelijke organisaties is het bieden van plezier en ontspanning verreweg de belangrijkste doelstelling voor de activiteiten (95%). In vergelijking met de verbonden organisaties scoren natuurbeleving, praktische vaardigheden en sociale vaardigheden een stuk lager. Daar staat tegenover dat activiteiten gericht op ondersteuning en levensbeschouwing bij de onafhankelijke organisaties hoger scoren.

Zomerkampen

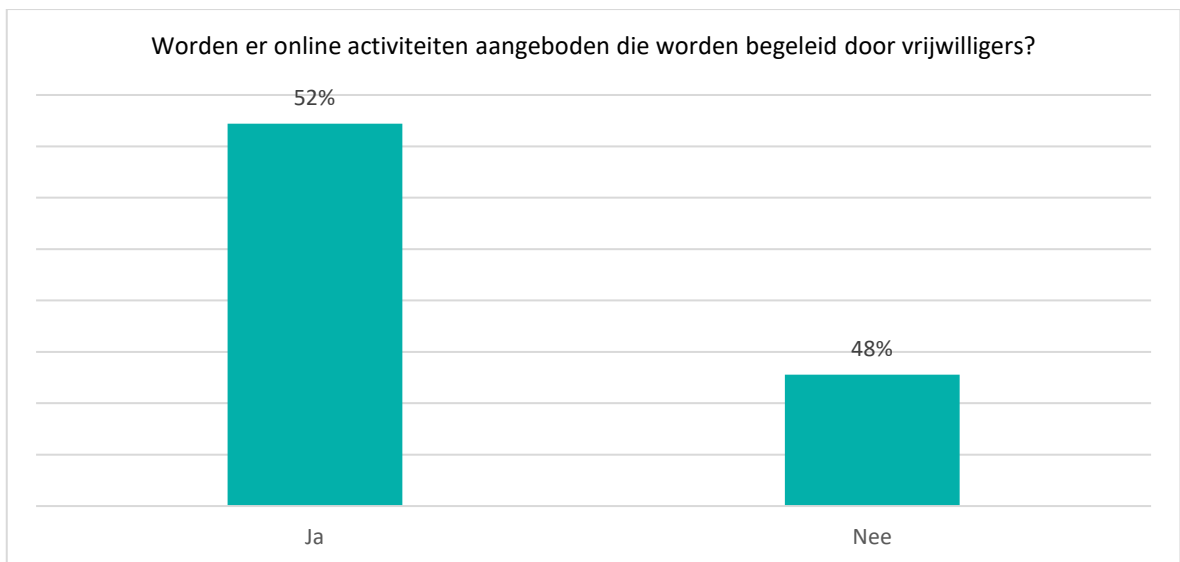
Steunpunt kindervakanties deed onderzoek naar zomerkampen in coronatijd. In 2019 gingen tienduizenden kinderen en jongeren op zomerkamp, variërend van sport-, pony- en zeilkampen, kampen voor bijzondere doelgroepen als asielzoekers, jeugdigen uit kwetsbare gezinnen, jeugdigen met een beperking of ziekte tot kampen van jeugdorganisaties als Scouting, participanten van het Steunpunt KinderVakanties, YMCA, Jong NL Limburg en Jong Nederland en het kerkelijk jeugdwerk. Het gaat hierbij zowel om lokale als landelijke organisaties in de profit en non-profit sector. Het is niet exact bekend hoeveel kampen er in Nederland jaarlijks voor kinderen en jongeren georganiseerd worden en hoeveel kinderen en jongeren op kamp gaan. In de aanloop naar deze zomer is een voorzichtige schatting gemaakt van 7000 zomerkampen en 300.000 kinderen en jongeren, maar het werd steeds duidelijker dat het werkelijk aantal kampen vele malen hoger ligt¹³.

¹³ Zomerkamp in coronatijd, Steunpunt kindervakanties, 2020

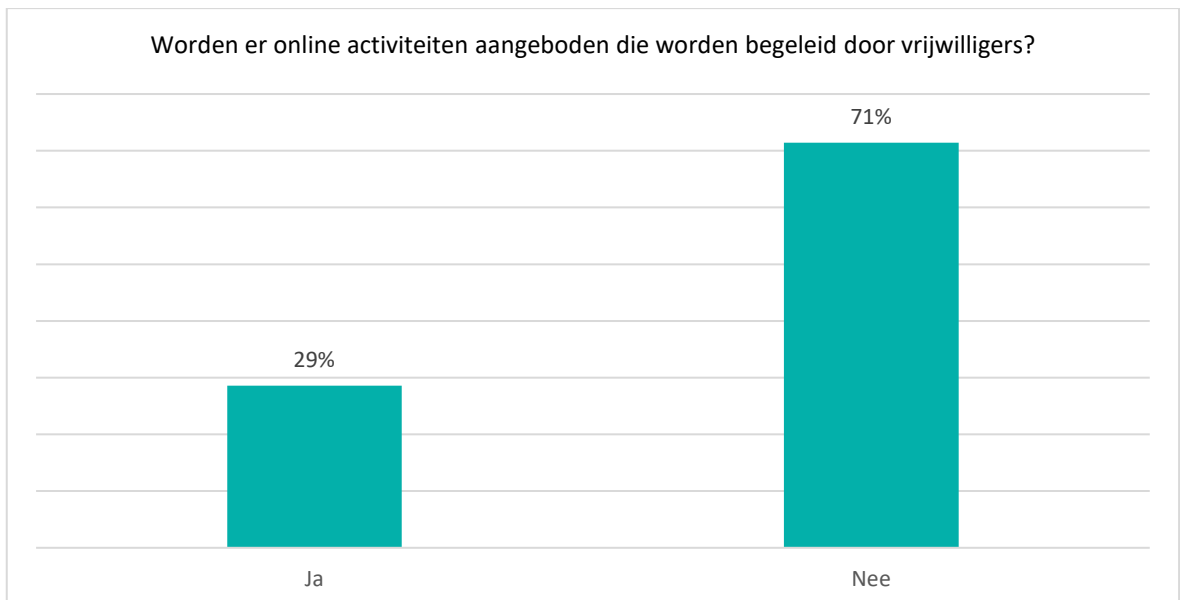
Online activiteiten

Ongeveer de helft van de organisaties die onderdeel zijn van een koepel geeft aan dat door de Coronamaatregelen het organiseren van onlineactiviteiten in een stroomversnelling is gekomen. Dit zijn voornamelijk activiteiten gericht op laagdrempelig contact, onderhouden van relaties en het tegengaan van eenzaamheid. Bij de onafhankelijke organisaties is duidelijk minder vaak sprake van online activiteiten.

Grafiek 5.5.a Online activiteiten (n=256)

Grafiek 5.5.b Online activiteiten - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

Big Brothers Big Sisters

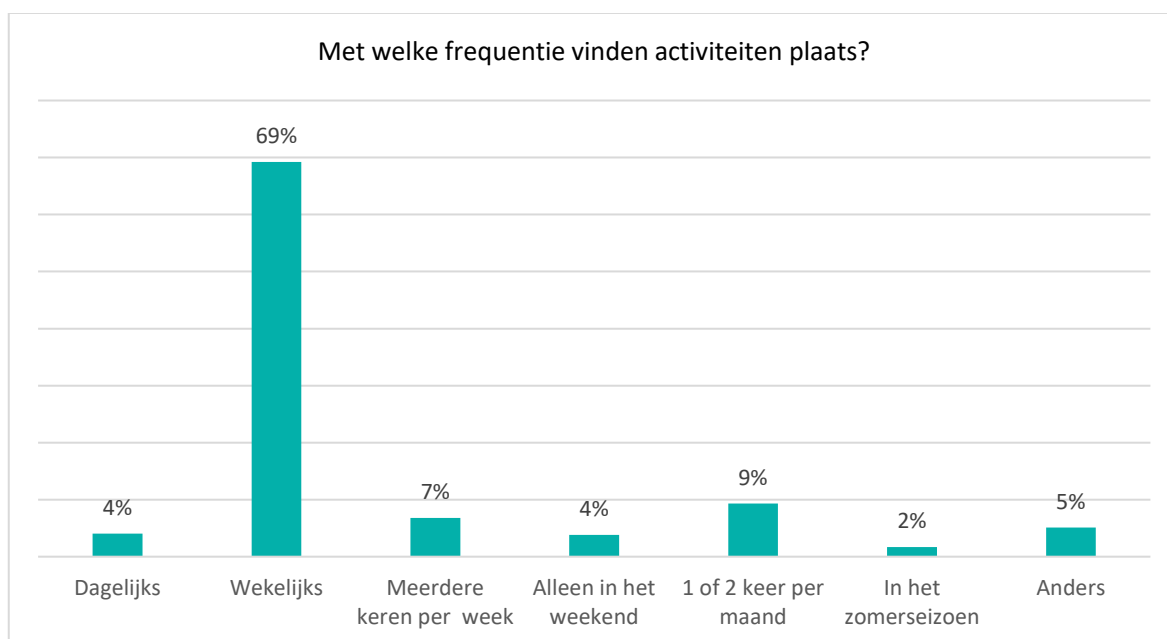
Big Brothers Big Sisters is een internationale organisatie en het grootste mentornetwerk dat gebruik maakt van de inzet van vrijwilligers. Met behulp van de mentoren en de een-op-een relaties heeft de organisatie als doel om kinderen en jongeren over de hele wereld te helpen hun talenten te ontwikkelen en zo zelfvertrouwen te vergroten. Big Brothers Big Sisters zijn in Nederland actief in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Mentoren en jeugdigen ondernemen leuke uitjes, sporten samen, gaan naar de film of een museum. Daarnaast zijn de mentoren een continue factor in het leven van de kinderen en jongeren waarop ze kunnen vertrouwen als dit in de directe omgeving soms niet aanwezig is.

5.3 Frequentie, duur en groepsgrootte

Verreweg de meeste organisaties organiseren activiteiten die op wekelijkse basis plaatsvinden. De groepsgrootte tijdens deze activiteiten varieert, maar bij het gros van de activiteiten zijn 11 tot 20 kinderen en jongeren aanwezig. Ruim 90% van de activiteiten is binnen 5 uur klaar en het merendeel van activiteiten binnen 2 uur.

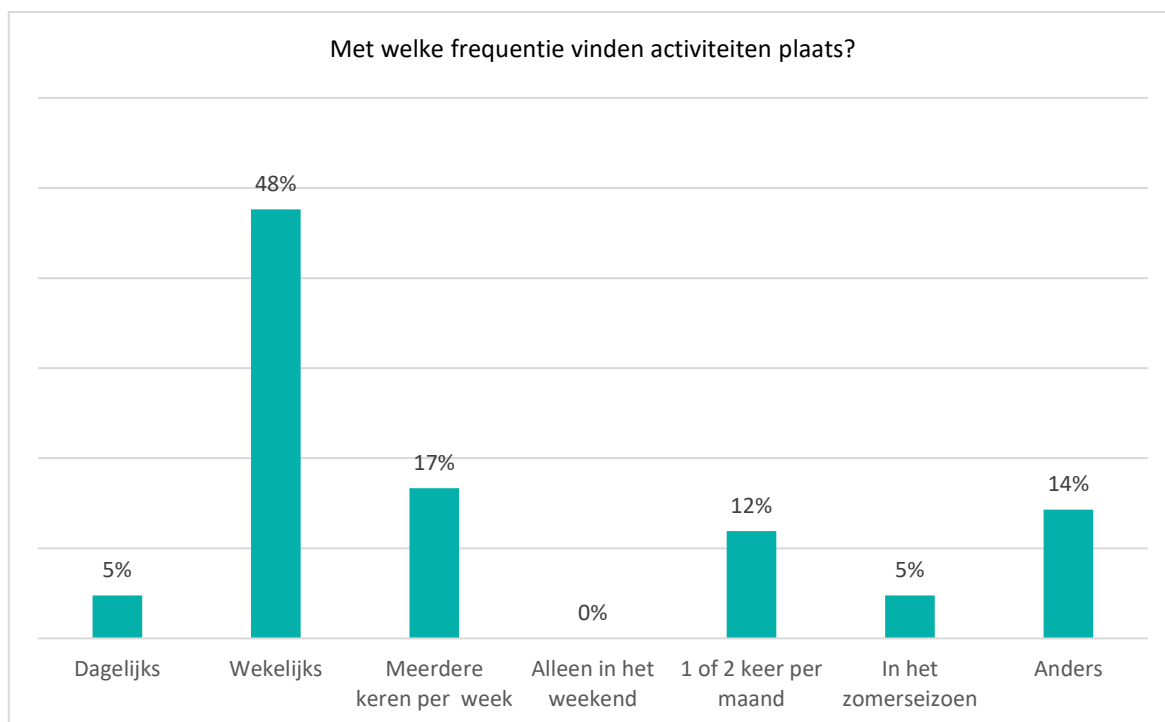
Frequentie van activiteiten

Tabel 5.1 a Frequentie van de activiteiten (n=526)

In vergelijking ligt bij onafhankelijke organisaties de nadruk minder op het wekelijkse aanbod. Activiteiten van deze organisaties hebben over het algemeen een lagere frequentie.

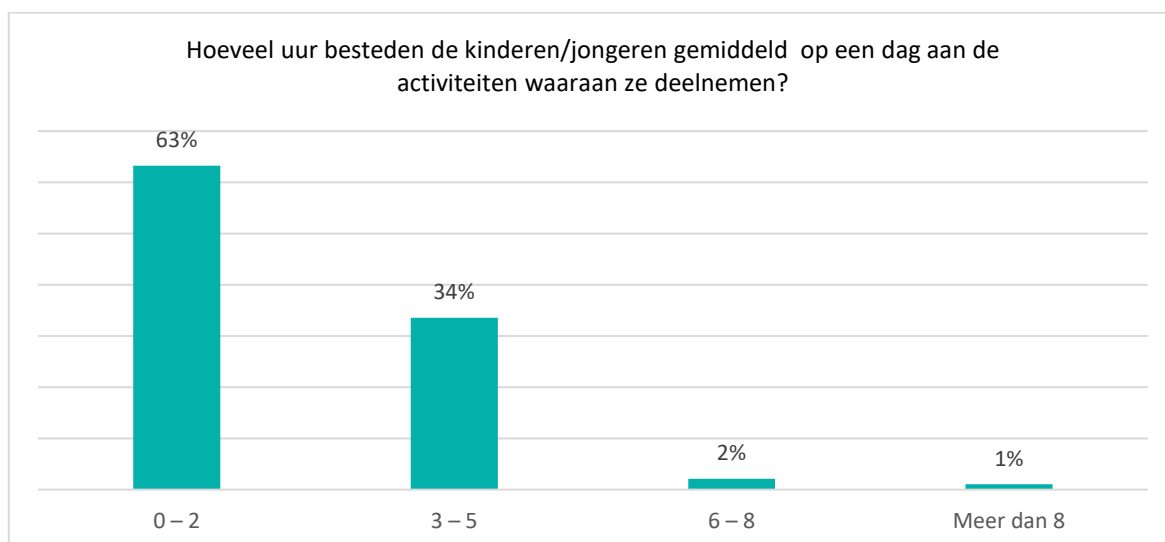
Tabel 5.1.b Frequentie activiteiten - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

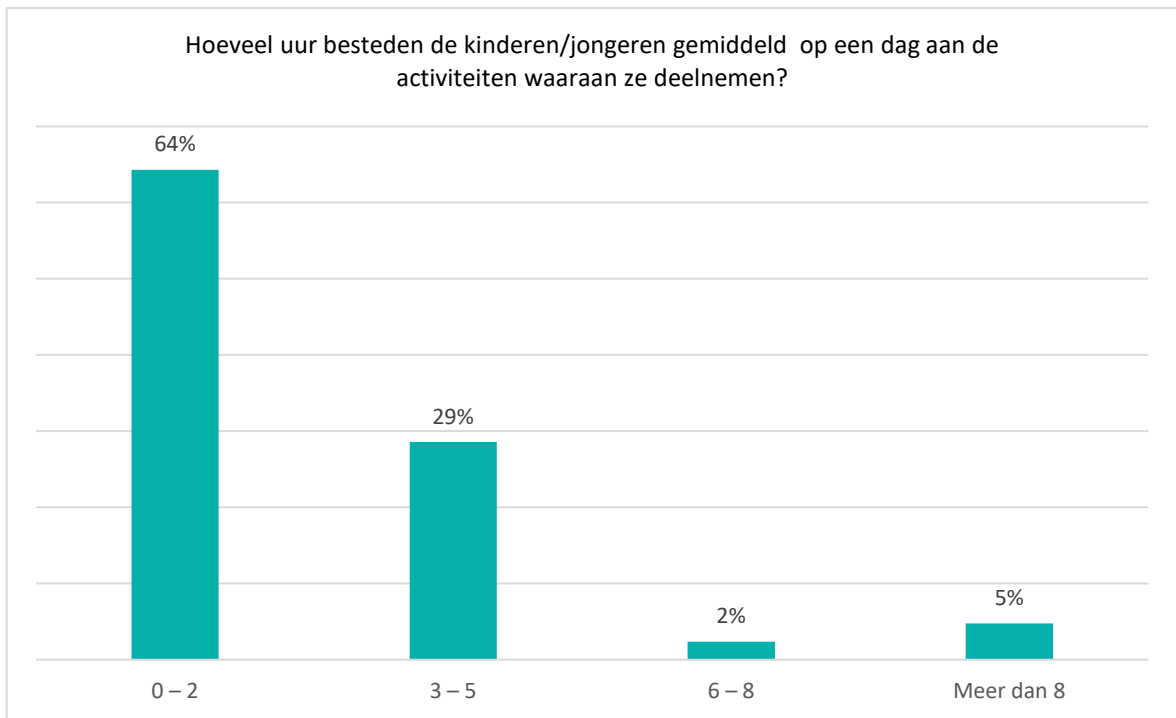
Duur van de activiteiten

De meeste activiteiten duren maximaal 5 uur per dag. Lokale organisaties die niet verbonden zijn aan landelijke organisaties bieden relatief vaker een activiteit aan die langer dan 8 uur duurt

Grafiek 5.2.a Duur van de activiteiten (n=526)

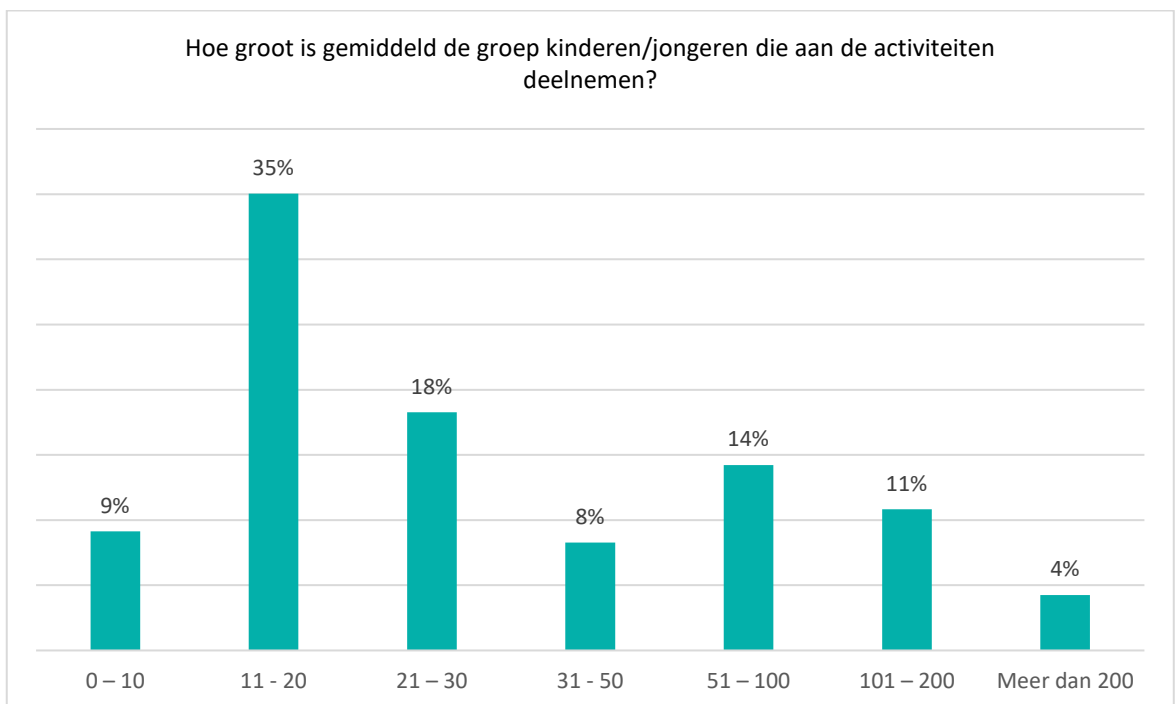
Grafiek 5.2.b Duur activiteiten - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

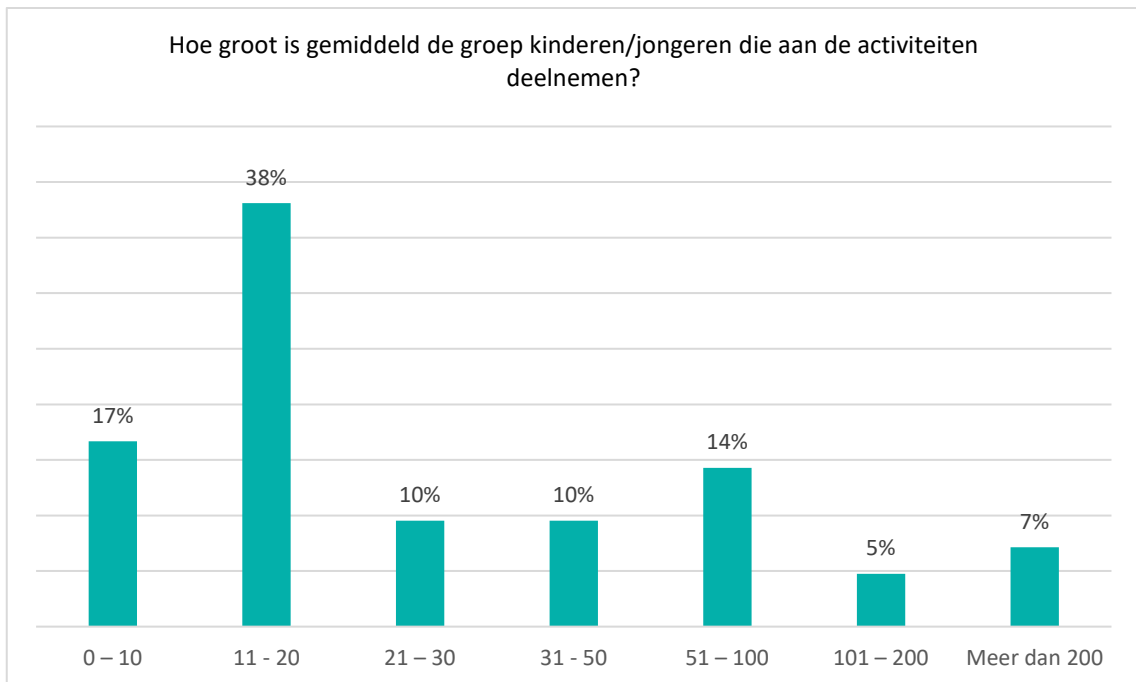
Groepsgrootte

Een derde van de activiteiten wordt gedaan door groepen tussen de 11 en 20 jeugdigen. De groepsgrootte bij de onafhankelijke organisaties verschilt over het algemeen weinig in vergelijking met de totale groep van organisaties.

Grafiek 5.3.a Groepsgrootte activiteiten (n=526)

Grafiek 5.3.b Groepsgrootte activiteiten - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

Vergelijking tussen organisaties behorend tot koepel en ongebonden organisaties

In de respons van de organisaties die niet verbonden zijn aan een landelijke organisatie zien we een beperkt doch interessant aantal verschillen. De onafhankelijke organisaties bieden vaker activiteiten aan die meerder keren per week plaatsvinden. Ook bieden deze organisaties relatief vaker activiteiten aan die langer dan 8 uur duren. De groepsgrootte van de activiteiten aangeboden door de onafhankelijke organisaties verschilt niet veel van de totale groep.

Sociale Gasten – Amersfoort

Sociale Gasten is een netwerk in Amersfoort waar jongeren worden ingezet voor hulp en ondersteuning voor hun stadsgenoten. Elke Amersfoorter jong en oud kan terecht bij Sociale Gasten. Jongeren binnen het netwerk worden incidenteel of op structurele basis gekoppeld aan de hulpvraag waar zij affiniteit mee hebben: sportmaatje, hulp bij huiswerk of oefenen met de Nederlandse taal.

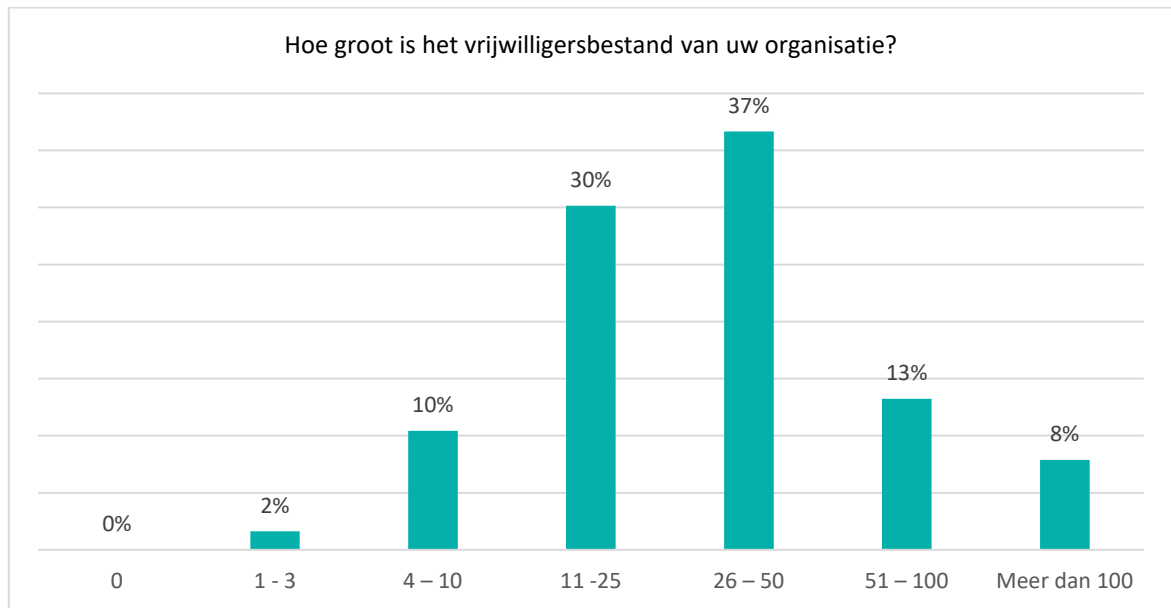
Bij Sociale Gasten kunnen de jonge vrijwilligers ook vrijwilligerswerk doen in het kader van de Maatschappelijke Diensttijd (MDT). Het Maatschappelijke Diensttijd traject is voor jongeren tussen de 14 en 27 jaar, waarin jongeren hun talenten kunnen ontdekken en een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Een voorwaarde aan MDT is dat de vrijwilliger minimaal 80 uur vrijwilligerswerk doet in 6 maanden tijd.

6 Vrijwilligers

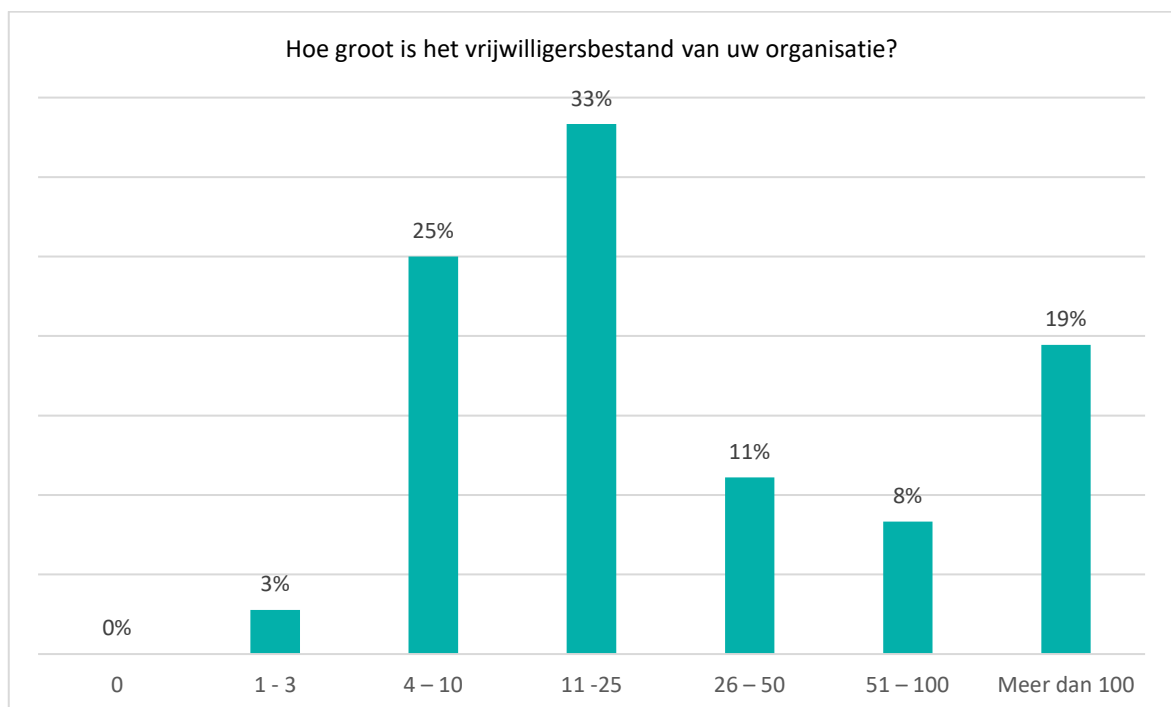
Omvang vrijwilligersbestand

In de totale groep heeft twee derde van de organisaties hebben een vrijwilligersbestand tussen de 11 en 50 personen. Gemiddeld is het vrijwilligersbestand van onafhankelijke organisaties kleiner, maar zijn er relatief meer organisaties met een vrijwilligersbestand bestaande uit meer dan 100 personen.

Grafiek 6.1.a Vrijwilligersbestand (n=526)

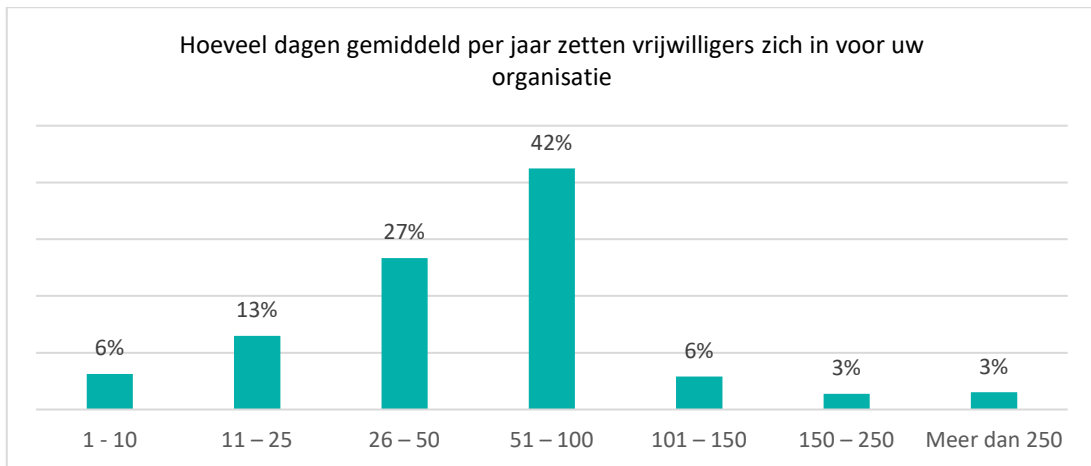
Grafiek 6.1.b Vrijwilligersbestand - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

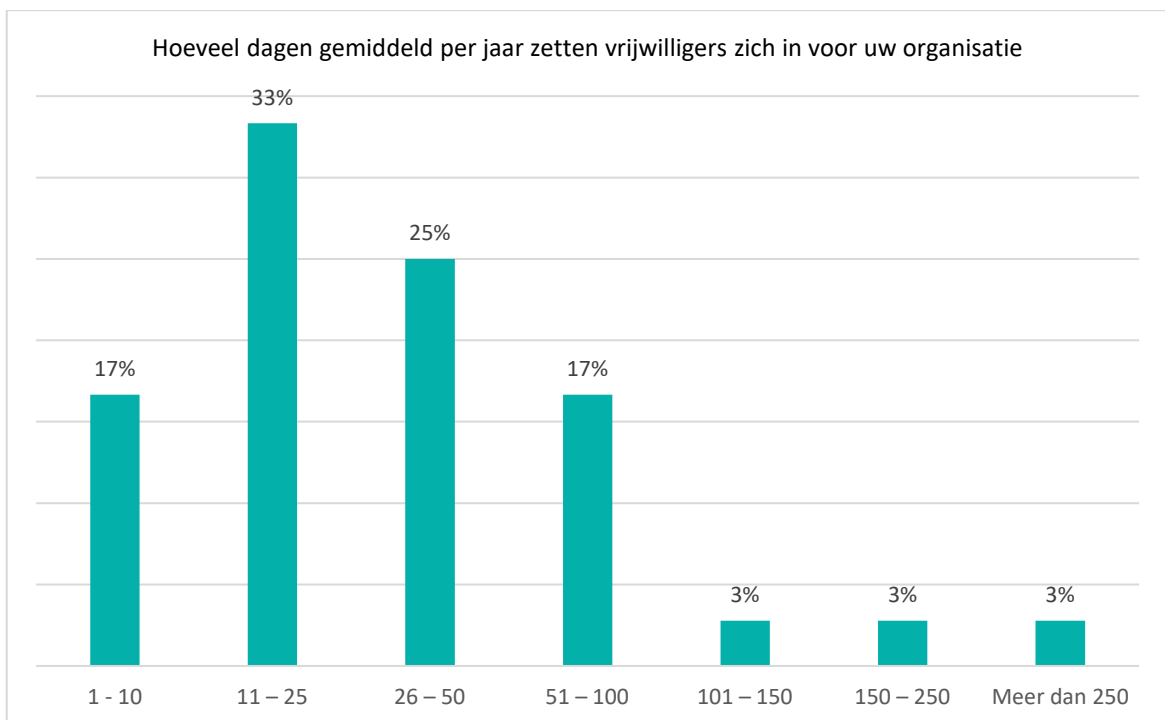
Aantal dagen inzet

Bijna de helft van de vrijwilligers zetten zich tussen de 51 en 100 dagen per jaar in bij de begeleiding van de activiteiten georganiseerd voor de jongeren. De vrijwilligers van onafhankelijke organisaties zetten zich in vergelijking met de totale groep minder dagen per jaar in.

Grafiek 6.2.a Inzet vrijwilligers (n=526)

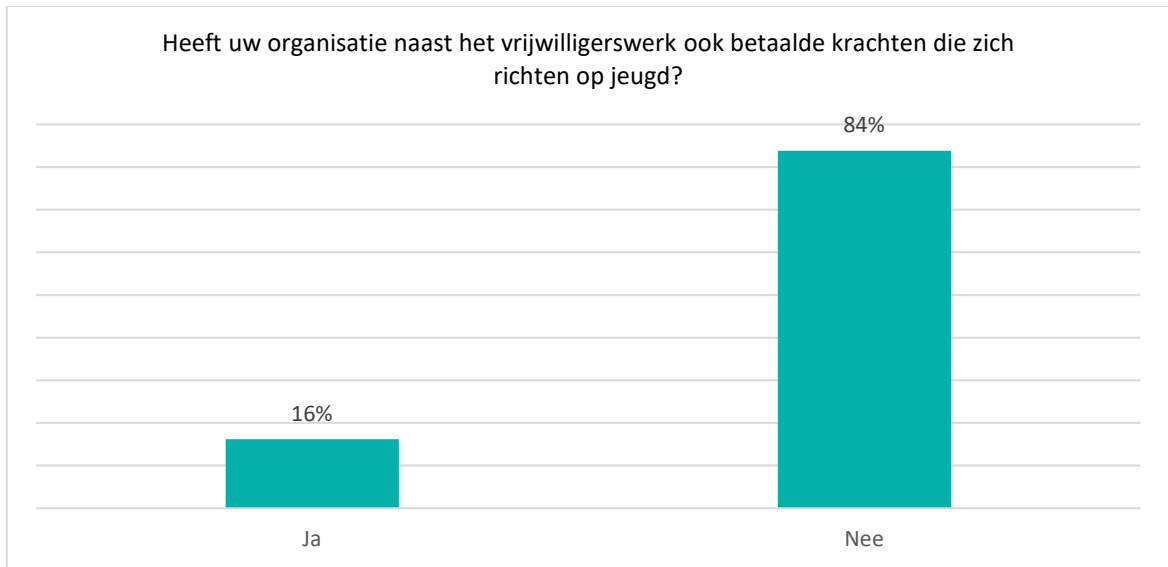
Grafiek 6.2.b Inzet vrijwilligers - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

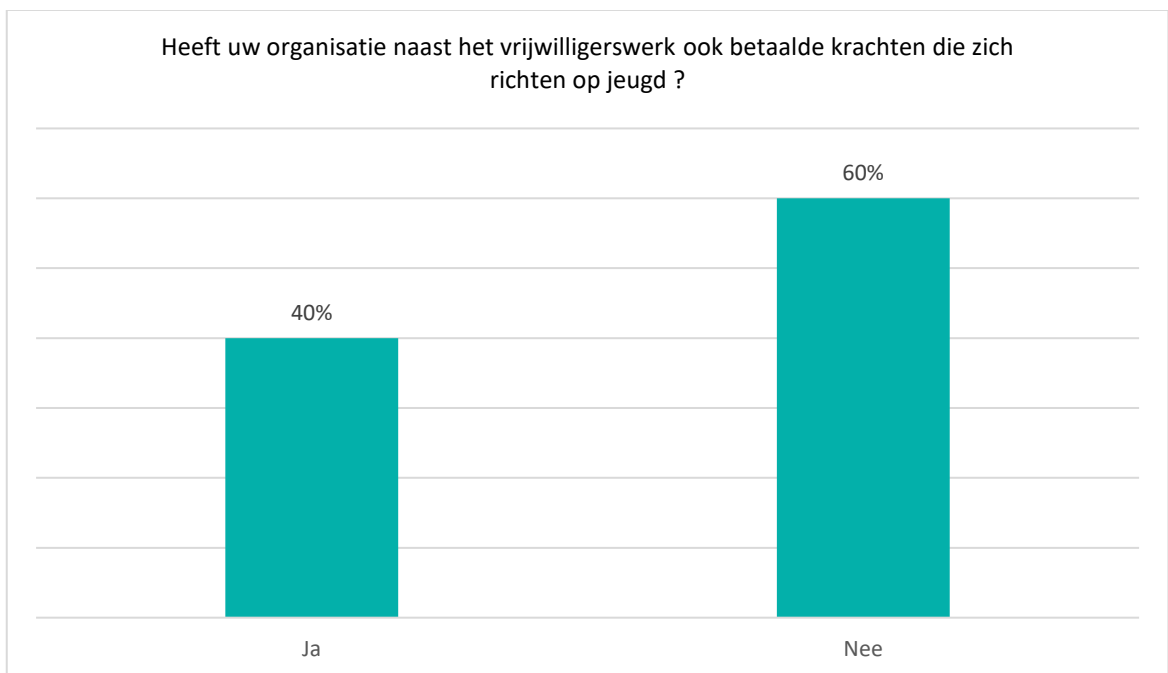
Ondersteuning door betaalde krachten

Uit de open antwoorden uit de enquête blijkt dat vrijwilligers activiteiten organiseren, begeleiden en bijna alle verantwoordelijkheden van de activiteiten op zich nemen, 'met grote inzet en vol vuur' aldus één van de respondenten. Dat bijna alle taken bij vrijwilligers liggen blijkt ook uit het kleine percentage betaalde krachten in dat de vrijwilligers ondersteund bij de activiteiten. Bij de onafhankelijke organisaties wordt vaker gebruik gemaakt van een betaalde kracht.

Grafiek 6.3.a Betaalde kracht (n=256)

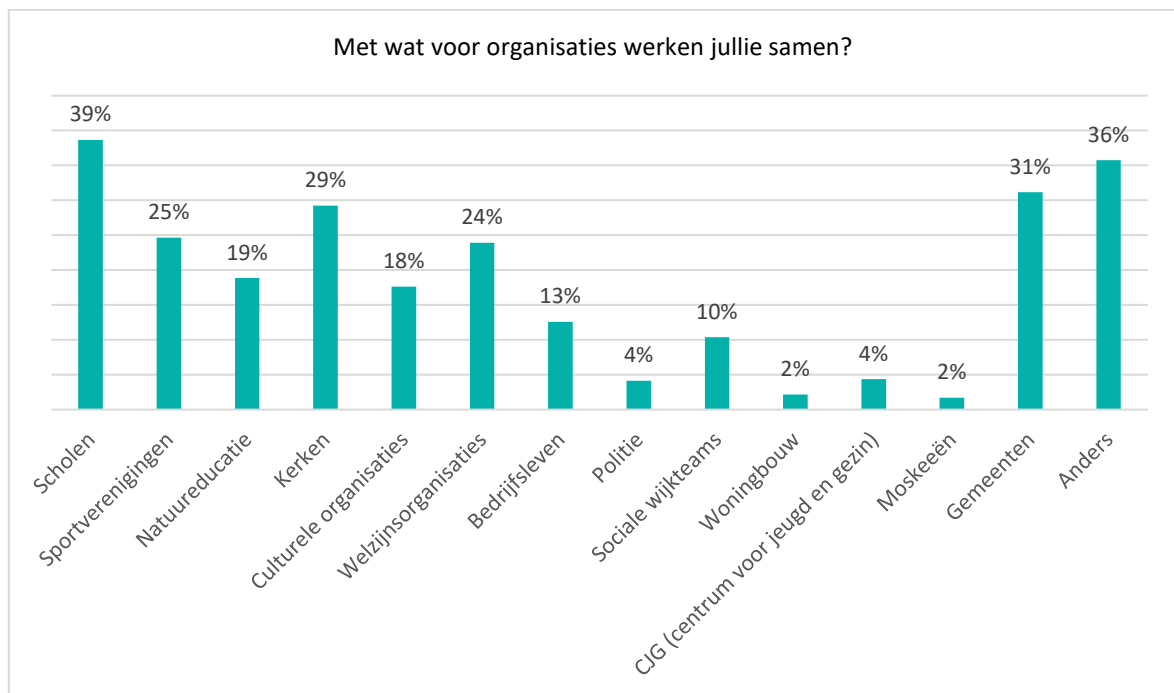
Grafiek 6.3.b Betaalde kracht - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

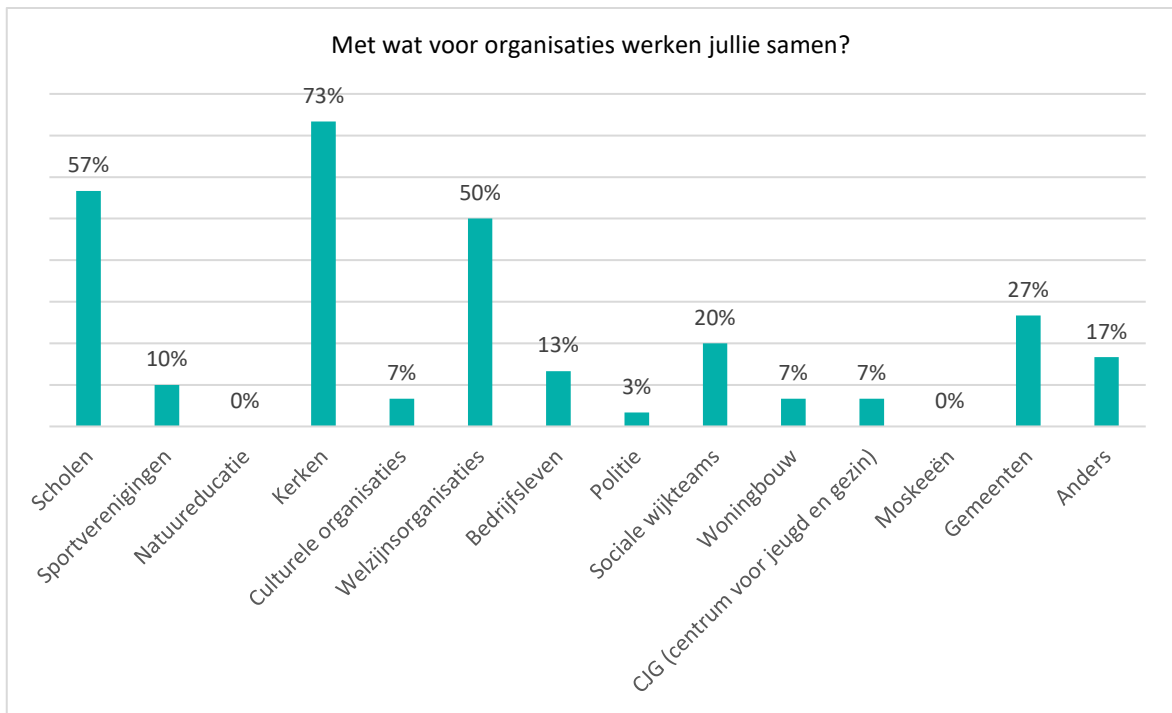
Samenwerking

Er wordt door de totale groep organisaties met veel verschillende organisaties samengewerkt, waarbij scholen, gemeenten en kerken de top drie vormen. In de categorie 'anders' zien we dat vooral scoutinggroepen onderling veel samenwerken, daarnaast wordt de kinderopvang vaak genoemd. Bij de onafhankelijke organisaties valt op dat er vaak met kerken maar niet met moskeeën wordt samengewerkt. Samenwerking bestaat met name gezamenlijk organiseren van activiteiten, het gebruik maken van elkaars voorzieningen, het bereiken van nieuwe doelgroepen en het uitwisselen van ideeën.

Grafiek 6.4.a Samenwerking met andere organisaties (n=526)

Grafiek 6.4.a Samenwerking met andere organisaties door lokale onafhankelijke organisaties (n=52)

YMCA

YMCA Jeugdwerk ondersteunt plaatselijke groepen. In zo'n 250 plaatsen in heel Nederland zijn YMCA groepen actief. Onder elke groep 'draaien' vaak meerdere clubs. Hun activiteiten zijn heel divers: van knutselen en discussiëren, tot muziek maken, een eetcafé runnen en sporten. Met ongeveer 550 activiteiten per week, worden 12.000 kinderen en jongeren bereikt onder begeleiding van ongeveer 3.000 vrijwilligers¹⁴.

¹⁴ Jaarverslag YMCA Nederland, 2018

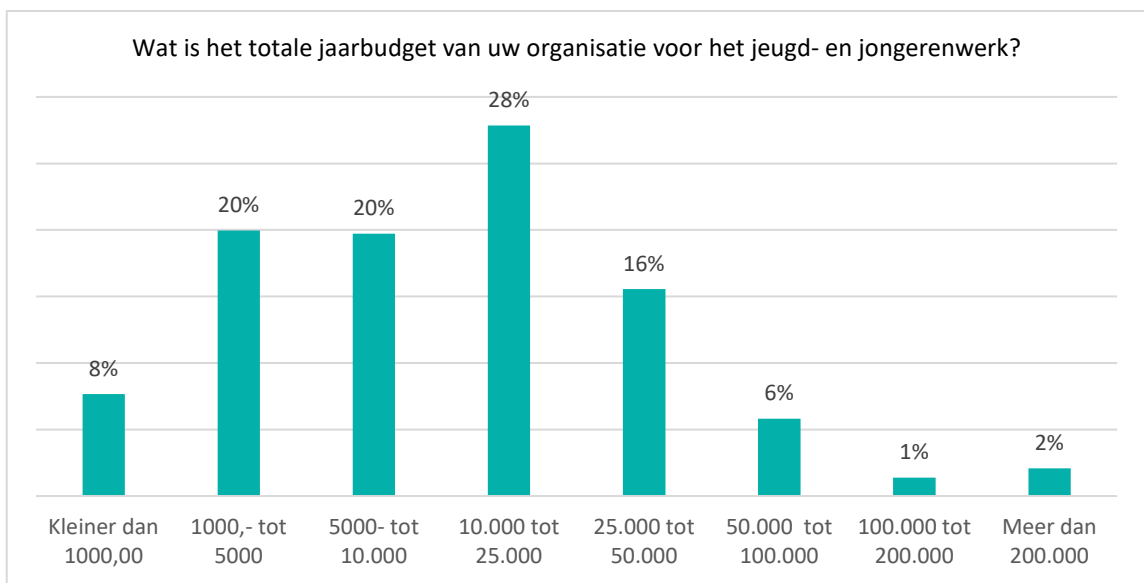
7

Financiën

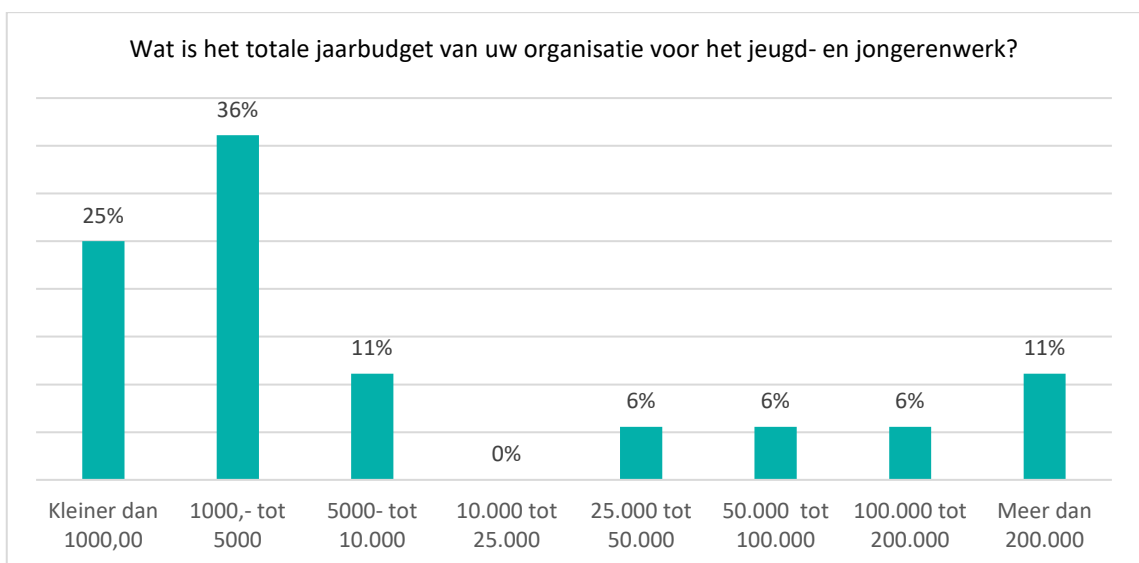
Omvang budget

De grootste groep (28%) organisaties heeft een jaarlijks budget tussen de 10.000 en 25.000 euro dat geormerkt is voor de activiteiten in het kader van het vrijwillig kinder- en jongerenwerk, op gelijke voet gevolgd door organisaties (20%) met een budget tussen de 1.000 tot 5.000 euro, en 5.000 tot 10.000 euro. De onafhankelijke organisaties laten een wat ander beeld zien. Zij hebben vaker een kleiner budget, ruim een derde heeft een budget tussen de 1.000 en 5.000 euro en een kwart een budget kleiner dan 1.000 euro per jaar.

Grafiek 7.1.a. Budget (n=526)

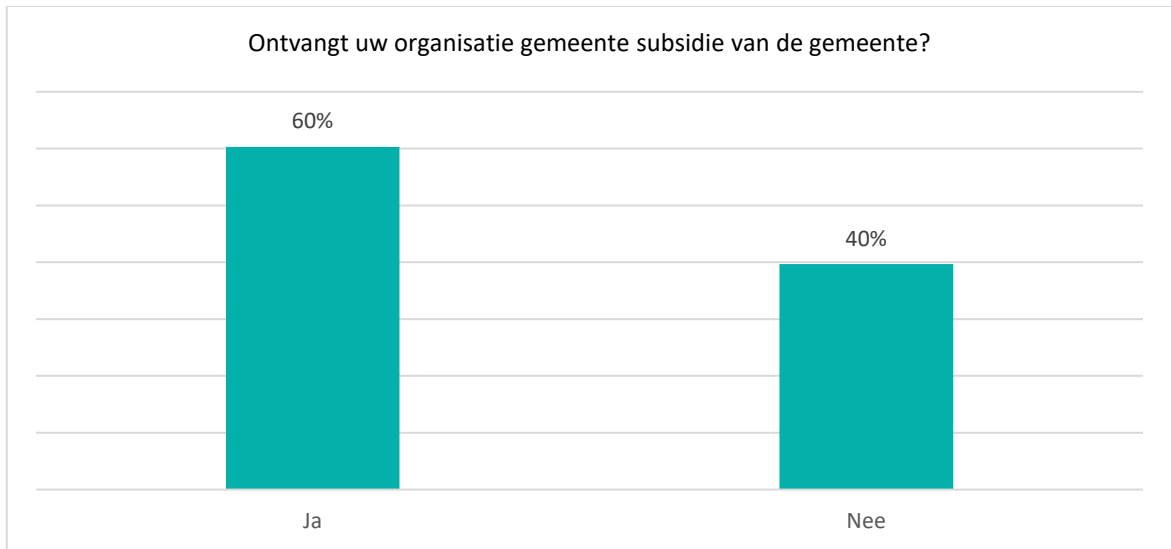
Grafiek 7.1.b Budget - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

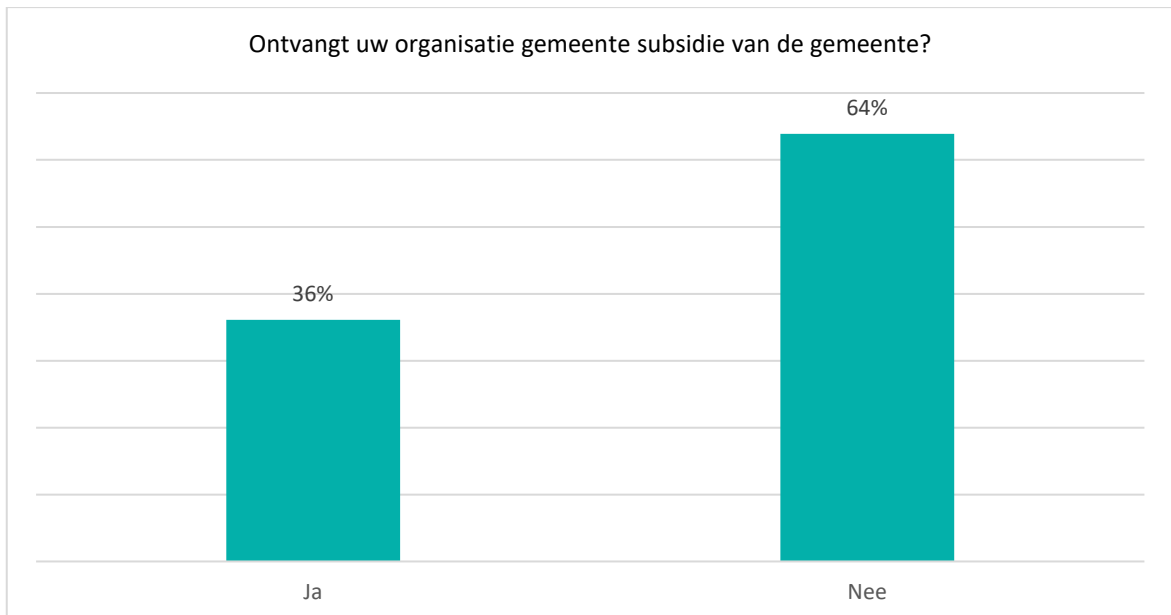
Subsidies

60% van het totaal aan organisaties ontvangt een subsidie van de gemeente waarin de organisatie actief is. Dit beeld is voor de onafhankelijke organisaties precies andersom: 36% van die organisaties ontvangt een subsidie van de gemeente. Hierbij is in de vraagstelling geen onderscheid gemaakt in soort subsidie zoals instellingssubsidie, projectsubsidie, subsidie voor training of een bijdrage voor onderhoud van de accommodatie

Grafiek 7.2.a Subsidie (n=526)

Grafiek 7.2.b Subsidie - organisaties niet verbonden aan landelijke/regionale organisatie (n=52)

8 Vergelijking met professioneel kinder- en jongerenwerk

Dit onderzoek naar de aard en omvang van het vrijwillig kinder- en jongerenwerk is een sluitstuk van een inventarisatie naar het gehele kinder- en jongerenveld waar twee eerdere onderzoeken aan voorafgingen: De staat van professioneel jongerenwerk in Nederland (Verwey-Jonker, 2019) en Kinderwerk anno 2021, (NJI, 2021). In dit hoofdstuk wordt de vergelijking beperkt tot de doelstellingen en doelgroepen. Op het bereik komen we in het laatste hoofdstuk terug.

Doelstellingen

Ontspanning en plezier bieden (door 97% genoemd) en het aanleren van sociale vaardigheden (door 81% genoemd) zijn de belangrijkste doelstellingen voor de meeste vrijwilligersorganisaties in het kinder- en jongerenwerk.

Voor het professionele jongerenwerk zijn het verminderen en voorkomen van overlast (91%), talentontwikkeling (89%) en het binden van jongeren aan de Nederlandse samenleving (88%), het bijdragen aan verantwoordelijkheid/zelfregie (85%) en ontmoeting (78%), de belangrijkste doelen.¹⁵ Het bieden van ontspanning wordt door professionele jongerenwerkorganisaties slechts door 47% van de organisaties genoemd. In deze prioriteitstelling van het professionele jongerenwerk wordt naar alle waarschijnlijkheid de invloed van de gemeentelijke subsidievoorwaarden gereflecteerd. Veel gemeenten vinden dat het professionele jongerenwerk naast talentontwikkeling

Ook in het professionele kinderwerk zijn duidelijk andere doelstellingen het belangrijkste in vergelijking met organisaties die vrijwillig kinderwerk aanbieden. Ook hier worden de doelstellingen zeer waarschijnlijk mede beïnvloed door de gemeenten als subsidiegever. De doelstelling die het meest wordt nagestreefd is het signaleren van zorgelijke ontwikkelingen en problemen (86%). Het ontwikkelen van een gezonde leefstijl en talentontwikkeling wordt door respectievelijk 75 procent en 78 procent van de kinderwerkers als doelstelling beschouwd. Het ondersteunen van ouders wordt door bijna twee derde van de kinderwerkers genoemd als doelstelling. Op het gebied van participatie en inclusie worden meerdere doelstellingen nagestreefd. Zo wil 68 procent van de kinderwerkers participatie en burgerschap ontwikkelen, wil 63 procent via het kinderwerk culturele- en recreatieve activiteiten toegankelijk maken en wil 53 procent kinderen een platform bieden om hun stem te laten horen. Kinderen in contact laten komen met andere culturen blijkt ook voor veel kinderwerkers (60 procent) een doelstelling te zijn¹⁶.

¹⁵ Naast de jongeren; de staat van professioneel jongerenwerk in Nederland, Verwey-Jonker, 2019

¹⁶ Kinderwerk anno 2021, NJI, 2021

Doelgroepen

Waar de meeste vrijwilligersorganisaties te kennen geven geen specifieke doelgroep te beïden, geven met name de professionele jongerenwerkorganisaties aan dat dit voor hen wel het geval is. Bijna alle respondenten (98%) geeft aan dat met het jongerenwerk jongeren met een vmbo-opleidingsachtergrond worden bereikt en 71% denkt dat dat het geval is bij mbo-jongeren. Iets meer dan de helft (51%) denkt dat (ook) havo/vwo jongeren worden bereikt. Vooral sociaaleconomische problemen en gedragsproblemen komen vaak voor: meer dan 80% van de jongerenwerkorganisaties bereikt jongeren met dergelijke problemen. Maar ook jongeren met gezondheidsproblemen, criminaliteit en psychosociale problemen worden door 70% of meer van de jongerenwerkorganisaties bereikt¹⁷.

Bereik

Gemiddeld worden naar inschatting van respondenten in het onderzoek van Verwey-Jonker (2019) 2.235 jongeren in de gemeente bereikt. Uitgaande van 355 gemeenten in het jaar dat het onderzoek is uitgevoerd worden ongeveer 800.000 jongeren bereikt. In het onderzoek van het NJI naar het professioneel kinderwerk wordt geen schatting gemaakt van het aantal bereikte kinderen.

Professionals

De gerapporteerde fulltime-formatie eenheid van professionals in het jongerenwerk in 2018 bestaat uit 1.209 fte. Deze fte werden bemenst door 1.495 professionals¹⁸. Op basis van een QuickScan onder de leden van Sociaal Werk Nederland en de reacties op de vragenlijst uit het onderzoek "Kinderwerk anno 2021" wordt de inschatting gemaakt dat enkele honderden kinderwerkers actief zijn in Nederland¹⁹.

¹⁷ Naast de jongeren; de staat van professioneel jongerenwerk in Nederland, Verwey-Jonker, 2019

¹⁸ Idem

¹⁹ Kinderwerk anno 2021, NJI, 2021

9 Conclusies en aanbevelingen

Het onderzoek geeft op basis van ingevulde vragenlijsten door een aantal landelijke en regionale organisaties en hun lokale achterban een goed beeld van onder meer omvang, doelgroepen en doelstellingen op het gebied van vrijwillig kinder- en jeugdwerk. Organisaties die onafhankelijk van een koepelorganisatie opereren zijn met dit onderzoek in mindere mate bereikt. Dit betekent dat met name over de omvang en bereik van het vrijwillig kinder- en jongerenwerk volstaan wordt met globale schattingen. Hieronder volgen de conclusies aan de hand van de onderzoeksvragen.

1. Hoeveel landelijke/regionale organisaties houden zich bezig met vrijwillig jeugd en jongerenwerk?

Uit de deskresearch zijn 53 organisaties naar voren gekomen die vallen onder onze definitie van een landelijke/regionale organisatie werkzaam in het vrijwillig kinder- en jongerenveld. Aan deze organisaties is in 2021 gevraagd de enquête in te vullen. De enquête heeft een respons van 33 opgeleverd. We schatten in dat tenminste 3 van de respondenten is binnengekomen door een open verzoek op de site van Sociaal Werk Nederland, en vallen in mindere mate onder de term landelijke/regionale organisatie. Het onderzoek is niet volledig in het verzamelen van informatie over alle landelijke landelijke/regionale organisaties. Het geeft wel een goed beeld van 30 organisaties met een grote landelijke achterban. Uit het deskresearch weten we dat er naast deze 30 organisaties tenminste nog 23 landelijke organisaties actief zijn

2. Wat zijn de doelstellingen van vrijwillig-kinder- en jongerenwerkorganisaties?

De doelstellingen van de landelijke/regionale organisaties en de doelen voor de activiteiten van de lokale organisaties die deel uit maken van deze koepels zijn met name gericht plezier maken, opdoen van sociale contacten en ontwikkelen van sociale vaardigheden. Lokale organisaties die niet verbonden zijn aan een koepel richten zich naast bovengenoemde activiteiten vaker op activiteiten rondom een specifiek thema of/en voor een specifieke doelgroep.

2. Hoeveel lokale organisaties zetten zich in op het terrein van vrijwillig jeugd en jongerenwerk?

Van een aantal grote landelijke organisaties hebben we op basis van informatie van de organisaties zelf een goed beeld van het aantal afdelingen/groepen die lokaal actief zijn.

• Scouting	1.000
• YMCA ²⁰	250
• Christelijke geloofsgemeenschappen	3.350
• Jong Nederland ²¹	53
• JongNI Limburg ²²	43

²⁰ Jaarverslag YMCA, 2018

²¹ <https://www.jongnederland.nl/over-ons>

²² <https://www.jongnl.nl/index.php/jongnl-limburg-afdelingen-en-districten>

• Jeugdwerk Limburg ²³	90
• Speeltuinen NUSO ²⁴	800
• Zeekadetkorps ²⁵	19
• Totaal	5.605

Daarnaast kunnen we een grove schatting maken van ongebonden lokale organisaties die vrijwillig kinder- en jongerenwerk verzorgen. Als we uitgaan van response percentage van 10% dan komen we uit op 460 van deze organisaties. De schatting van het totaal aantal lokale organisaties komt daarmee in totaal uit op ruim 6000.

Vermoedelijk is het werkelijke aantal groter omdat een aantal landelijke koepelorganisaties de vragenlijst niet hebben beantwoord en dus ook slechts een beperkt deel van hun achterban met dit onderzoek is bereikt. Voorts hebben we geen zicht op het aantal lokale organisaties dat vanuit een andere geloofsovertuiging dan christelijk vrijwillig kinder- en jongerenwerk verzorgd.

3. Hoeveel kinderen en jongeren worden bereikt door de vrijwilligersorganisaties?

Met dit onderzoek hebben we geen totaal beeld verkregen van alle vrijwilligersorganisaties en hun bereik. Een groot deel van de landelijke/regionale organisaties met een grote achterban is echter wel goed in beeld. Dertien van deze koepel organisaties hebben aangegeven hoeveel kinderen en jongeren zij per jaar bereiken. In totaal geven deze organisaties aan ongeveer 238.600 kinderen en jongeren te bereiken (zie bijlage 5). Daarnaast blijkt uit de "MKBA speeltuinen" (Ecorys 2020) dat circa 1.3 miljoen kinderen worden bereikt. Met de zomerkampen worden volgens de publicatie "Zomerkamp in Coronatijd" (Steunpunt Kindervakanties, 2020) minimaal 300.000 kinderen en jongeren bereikt.

Het zijn forse aantallen die bij elkaar opgeteld op een bereik van meer dan 2 miljoen kinderen en jongeren uitkomt, dat is ongeveer de helft van alle kinderen en jongeren tussen de 4 en 25 jaar. Omdat van een flink aantal organisaties het bereik onbekend is, geeft deze 50% een ondergrens aan van het bereik.

4. Wat is de doelgroep van vrijwillig-kinder- en jongerenwerkorganisaties?

De doelgroep van de organisaties bestaat voornamelijk uit kinderen en jongeren tussen de 6 tot 18 jaar, waarbij de meeste activiteiten worden georganiseerd voor jongeren van 11 tot 15 jaar.

Onafhankelijke organisaties geven iets vaker aan een specifieke doelgroep te bedienen zoals, kinderen en jongeren in kwetsbare gezinnen of dak- en thuisloze jongeren.

De focus van het professionele kinder- en jongerenwerk is in vergelijking vrijwillige kinder- en jongerenwerk sterker gericht op het voorkomen van problemen zoals het signaleren van zorgelijke ontwikkelingen bij kinderen en tegengaan van overlast door jongeren.

²³ <https://www.jeugdwerklimburg.nl/wie-zijn-wij/vereniging>

²⁴ MKBA speeltuinen, Ecorys, 2020

²⁵ <https://zeekadetkorps-nederland.nl/wp-content/uploads/2021/10/Jaarverslag-ZKN-2020-01-07-21-compressed.pdf>

Dat betekent dat de doelgroepen het vrijwillig kinder- en jongerenwerk ook zal verschillen van vrijwilligersorganisatie.

5. Welke activiteiten ondernemen vrijwillig-kinder- en jongerenwerkorganisaties?

De activiteiten sluiten bij de belangrijkste doelstelling van de organisaties, het zijn activiteiten gericht op sport en spel, plezier en ontmoeting. Als het weer het toelaat vinden de activiteiten voornamelijk buiten plaats. Plezier en ontspanning staan ook voorop bij de activiteiten van de onafhankelijke organisaties. In lijn met de meer specifieke doelstellingen organiseren zij vaker activiteiten omtrent ontmoeting en ondersteuning.

6. Hoeveel vrijwilligers zetten zich in bij de vrijwilligersorganisaties?

De meeste organisaties beschikken over een vrijwilligersbestand tussen de 11 tot 50 personen. Meer dan de helft van de vrijwilligers zet zich minimaal één keer per week in. Gezien de relatief lage budgetten en het feit dat een minderheid van de organisaties kan beschikken over een betaalde kracht kunnen we concluderen dat de activiteiten mogelijk worden gemaakt door de frequente inzet van de vrijwilligers. Ook uit de open antwoorden blijkt dat de vrijwilligers de drijvende krachten zijn in de organisaties van de activiteiten. Uit de antwoorden van 14 landelijke/regionale organisaties blijkt dat zich bij deze organisaties in totaal ongeveer 52.000 vrijwilligers inzetten (zie bijlage 5).

7. Met wie werken de vrijwilligersorganisaties samen?

De organisaties laten een divers beeld aan samenwerkingspartners zien waarbij scholen de meest voorkomende samenwerkingspartner is. Vanuit pedagogisch oogpunt is dit een belangrijke samenwerkingspartner. Daarnaast werken veel organisaties samen met gemeenten, sportvereniging, kerken en welzijnsorganisaties. Het samenwerkingsnetwerk van de onafhankelijke partijen lijkt iets minder divers. Voor de onafhankelijke organisaties vormen de kerken de belangrijkste samenwerkingspartner.

8. Hoe zien de financiën van de organisaties in het vrijwillig kinder- en jongerenwerk er uit?

De meeste organisaties hebben een jaarlijks budget tussen de 10.000 en 25.000 euro dat geoormerkt is voor de activiteiten in het kader van het vrijwillig kinder- en jongerenwerk, op gelijke voet gevolgd door organisaties met een budget tussen de 1.000 tot 5.000 euro, en 5.000 tot 10.000 euro. 60% van de organisaties geeft aan dat dit (deels) is gefinancierd vanuit een subsidie van de gemeente

De onafhankelijke organisaties laten een meer gevarieerd beeld zien. Zij hebben vaker een kleiner budget, ruim een derde heeft een budget tussen de 1.000 en 5.000 euro en een kwart een budget kleiner dan 1.000 euro per jaar. Opvallend is dat een relatief groter aandeel een budget heeft van meer dan 200.000 euro per jaar en een kleiner deel een subsidie ontvangt van een gemeente.

Samenvattend

Het onderzoek laat zien dat het vrijwillig kinder- en jongerenwerk belangrijke functies vervult voor kinderen en jongeren de mogelijkheid: lekker buiten spelen, samen plezier maken en sociale vaardigheden

ontwikkelen. Activiteiten die een bron van ontspanning en veerkracht vormen. Minimaal 50% van alle kinderen en jongeren tussen de 4 en 25 jaar hebben daar veel baat bij. Bovendien is het vrijwillige jeugd en jongerenwerk in grote mate complementair aan het professionele kinder- en jongerenwerk dat zich naast de persoonlijke ontwikkeling van kinderen en jongeren sterker richt op het voorkomen van bepaalde problemen.

Aanbevelingen

Op grond van de resultaten van het onderzoek doen we de volgende aanbevelingen:

Vergroot inzicht in aanbod onafhankelijke organisaties

Het huidige onderzoek heeft een beperkt inzicht opgeleverd in het vrijwillig kinder- en jongerenwerk van organisaties en initiatieven die geen onderdeel zijn van koepelorganisaties. Het verdient aanbeveling om in een nader te bepalen aantal gemeenten nader onderzoek te doen waarbij onder meer aandacht gegeven kan worden aan de rol van lokale geloofsgemeenschappen (naast de christelijke organisaties) en initiatieven die geen overheidssubsidie ontvangen.

Vergroot inzicht in samenwerking

Het blijkt dat er door lokale organisaties op het gebied van vrijwillig kinder- en jongerenwerk frequent wordt samengewerkt met scholen, kerken, sportverenigingen en (andere) welzijnsorganisaties. Het verdient aanbeveling om nader onderzoek te doen naar de aard en meerwaarde van deze samenwerkingsrelaties.

Benutting potentieel aan oudere vrijwilligers

Uit het onderzoek blijkt dat er lokaal veel bereidheid is om vrijwilligerswerk te doen voor kinderen en jongeren. Het potentieel aan oudere vrijwilligers zal de komende jaren ten gevolge van de vergrijzing verder toenemen. Het verdient aanbeveling dat lokale organisaties in het kinder- en jongerenwerk in samenwerking met vrijwilligerscentrales of/ en gemeenten gericht op de werving van pensionado vrijwilligers in gaan zetten.

Benutting potentieel aan jonge vrijwilligers

Uit het onderzoek blijkt dat jongeren goed in staat zijn om vrijwillig kinder- en (vooral) jongerenwerk te organiseren. Het verdient aanbeveling dat de landelijke overheid en gemeenten de inzet van jonge vrijwilligers in het kinder- en jongerenwerk verder te stimuleren bijvoorbeeld door te wijzen op de mogelijkheden om vrijwillig kinder- en jongerenwerk te verrichten in het kader van maatschappelijke diensttijd.

Bijlage 1 Respons Landelijke/regionale organisaties

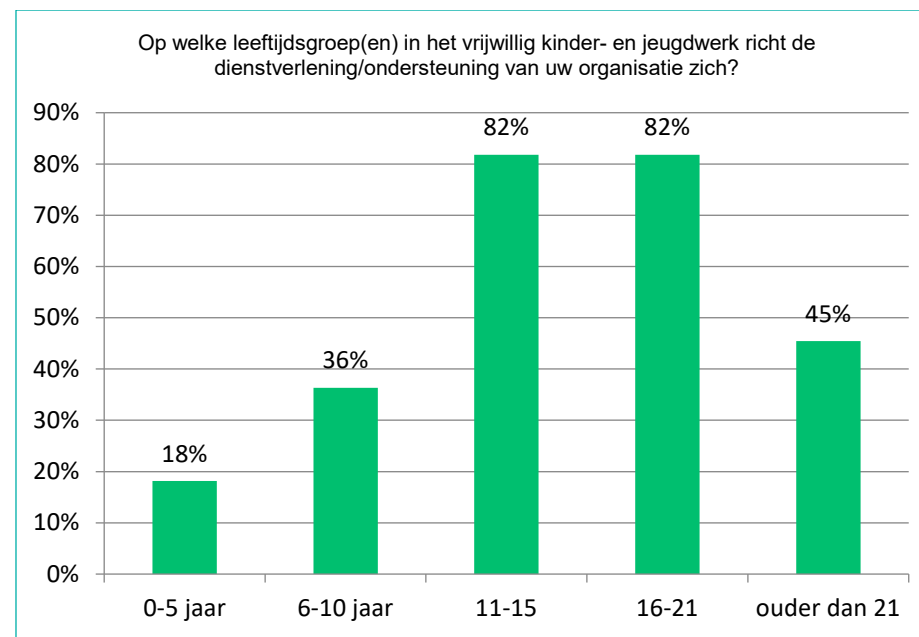
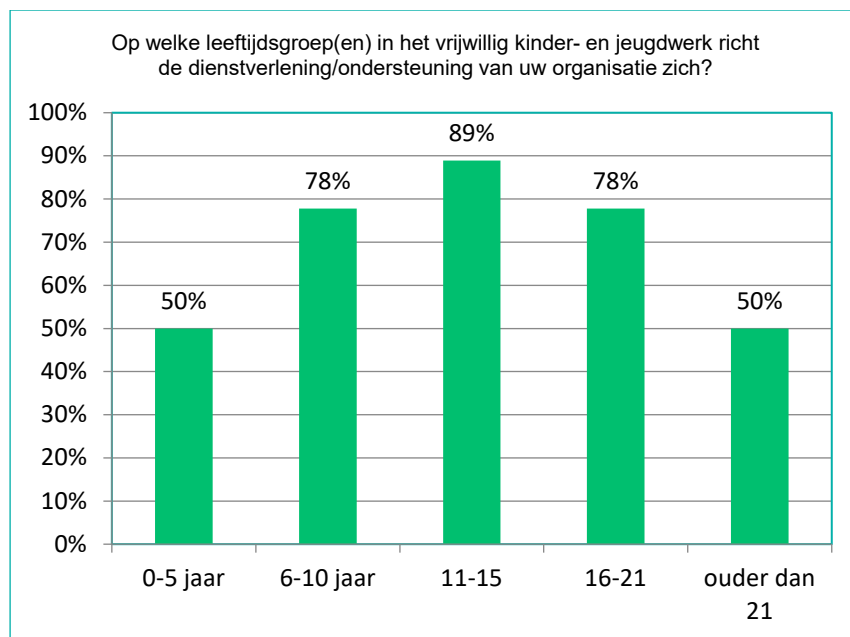
	Landelijke/regionale organisaties
1	HOi
2/3	Speeltuinwerk Limburg* (2x)
4	NKC
5	YMCA Nederland
6	Protestantse Kerk in Nederland
7	Scouting*
8	Bibliotheek
9	Jeugdwerk Limburg
10	stm
11	Stichting van Hein
12	Scouting Nederland*
13	De Zonnebloem
14	JongNL Limburg
15	Zorg voor Jongeren
16/17	Mozaïek welzijn* (2x)
18	Het Vergeten Kind
19	VluchtelingenWerk Nederland
20	NUSO
21	Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond
22	Bond van Hervormde Zondagsscholen op g.g.
23	Sociaal Werk Nederland
24	Cities of Learning
25	Breakthrough foundation
26	Stichting welzijn molenlanden
27	MissieNederland
28	Stichting Jong Nederland
29	Stichting B for You
30	Stichting Plattelandsjongeren
31	JNM - jongeren in de natuur
32	Steunpunt KinderVakanties
33	NJR - Nationale Jeugdraad

* In enkele gevallen lijkt de enquête voor de landelijke/regionale organisaties dubbel te zijn beantwoord door één organisatie. Dit kan komen door dat twee personen van één organisatie de enquête onafhankelijk van elkaar hebben ingevuld. Of dat een lokale organisatie per ongeluk de enquête vragen voor de koepels heeft ingevuld. Indien de antwoorden van de twee organisaties overeenkwamen zijn deze ontdebeld. Bij een verschil in de beantwoording is beide respons meegenomen in de resultaten.

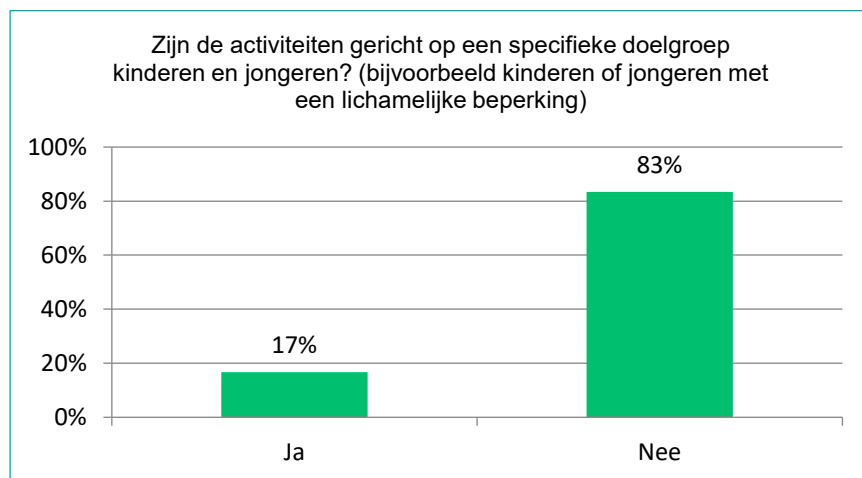
Bijlage 2 Vergelijking landelijke/regionale organisaties wel/geen achterban

Wel achterban

Geen achterban

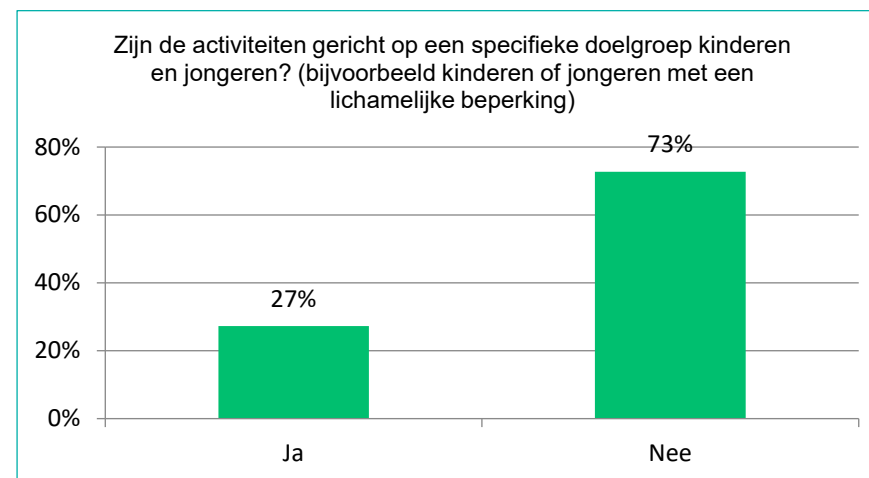
Wel achterban

Doelstelling organisatie

Ontwikkelen sociale vaardigheden	91%
Bieden van plezier en ontspanning	82%
Grenzen verleggen/nieuwe dingen ontdekken	64%
Het binden van jongeren aan de samenleving	55%
Ontwikkelen praktische vaardigheden	36%
Anders	36%
Religieuze/levensbeschouwelijke doelstelling	18%
Verminderen en voorkomen van overlast	18%
Ontwikkelen pedagogische vaardigheden	0%

Geen achterban

Doelstelling organisatie

Bieden van plezier en ontspanning	89%
Ontwikkelen sociale vaardigheden	89%
Grenzen verleggen/nieuwe dingen ontdekken	72%
Ontwikkelen praktische vaardigheden	67%
Het binden van jongeren aan de samenleving	67%
Anders	28%
Religieuze/levensbeschouwelijke doelstelling	22%
Verminderen en voorkomen van overlast	17%
Ontwikkelen pedagogische vaardigheden	0%

Bijlage 3 Vrijwilligerscentrales

Centrale	Plaats / Gemeente	Provincie
https://www.vipemmen.nl/	Emmen	Dr
http://vrijwilligerscentraleassen.nl/	Assen	Dr
https://www.vmca.nl/	Almere	FL
https://www.vrijwilligerspuntnop.nl/	Noordoost Polder	FL
https://www.vrijwilligerscentralearnhem.nl/	Arnhem	GE
https://www.geldersehanden.nl/nijmegen	Nijmegen	GE
http://vrijwilligerscentraledoetinchem.nl/	Doetinchem	GE
http://www.vrijwilligerstilburg.nl/	Tilburg	GE
http://www.actiefroermond.nl/	Roermond	LI
http://www.matchvoorvrijwilligers.nl/	Venray	LI
https://www.vrijwilligerswerkmoerdijk.nl/contact	Moerdijk	NB
https://goedbezigvalkenswaard.nu/	Valkenswaard	NB
https://www.vrijwilligerswerkhalderberge.nl/contact	Halderberge	NB
https://www.oosterhoutvoorelkaar.nl/	Ooster Hout	NB
http://eindhovendoet.nl/	Eindhoven	NB
https://www.vca.nu/	Amsterdam	NH
http://www.versavrijwilligerscentrale.nl/	Weesp	NH
https://www.versavrijwilligerscentrale.nl/vrijwilligerswerk-hilversum	Hilversum	NH
https://www.versavrijwilligerscentrale.nl/vrijwilligerswerk-gooise-meren	Gooische Meren	NH
https://www.vchuizen.nl/	Huizen	NH
https://www.teamvrijwillig.nl/	Alkmaar	NH
https://www.vchaarlemmermeer.nl/	Haarlemmermeer	NH
http://www.vrijwilligerspunt.com/	West Friesland	NH
http://www.vipheiloo.nl/	Heiloo	NH
http://aalsmeervoorelkaar.nl/	Aalsmeer	NH
https://www.vrijwilligerswerkcastricum.nl/	Castricum	NH
http://www.zwolledoet.nl/	Zwolle	OV
http://www.vrijwilligwageningen.nl/	Wageningen	OV
https://www.vrijwilligerspuntraalte.nl/	Raalte	OV
http://www.nov.nl/	Utrecht	UT
https://www.vrijwilligerscentralezeist.nl/	Zeist	UT
http://vrijwilligersstichtsevecht.nl/	Stichtse Vecht	UT
http://vwij.nl/	Ijsselstein	UT
http://www.vrijwilligerscentralewassenaar.nl/	Wassenaar	ZH
https://www.vrijwilligers.nl/	Rotterdam	ZH
https://www.vrijwilligers.nl/	Den Haag	ZH
http://www.spu193.nl/	Dordrecht	ZH
https://www.vrijwilligerspuntsd.nl/	Zierikzee	ZE

Bijlage 4 Categorie overige organisaties

Naam organisatie	
Speeltuin Schoneveld	Jimmy's Groningen
R-Newt	Bint welzijn
Inloophuis Oude IJssel	Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen
Wel.kom	d.g.d.g
St. Welzijn Castricum	Delft Fencing Club
Stichting Leergeld Noordoostpolder	Stichting van Hein
Humanitas	K.D.O. D.A.G.
Stichting jongerenwerk Den Ham	Kindervakantiewerk Margraten
HangOut	Saksenheerd
Kinderboerderij Papenhoeve	KDO Handbal
Handjehelpen	Stichting De Hoenderik
Ckv ijsselmonde	Hoenderik
Muziekvereniging Excelsior Papendrecht	Jongerenraad NederBetuwe
Bibliotheek AanZet	Gilde Amsterdam
Speeltuin vereniging de Wip Wap	De Skûle Welzijn
ISterk Papendrecht	Stichting Happy Holiday
BC Trilan	Mozaïek welzijn
Vaart Welzijn	Stichting Mara
Buurtgezinnen	Stichting Vitalis
Centrale bibliotheek	Big Brothers Big Sisters of Rotterdam
Genderpraatjes	Speelothek de Speelhut
CityShapers	Speelothek Hoogeveen
Keizer Karel Groep Amstelveen	

Bijlage 5 Ondergrens aantal bereikte kinderen jongeren en aantal vrijwilligers in het jeugd- en jongerenwerk

Organisatie	Bereikte kinderen en jongeren per jaar
YMCA Nederland	50.000
Christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland	19.000
Jeugdwerk Limburg	5.000
Stichting van Hein	100
Scouting Nederland	85.307
JongNL Limburg	4.200
Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond	40.000
Bond van Hervormde Zondagsscholen op g.g.	4.000
Cities of Learning	5.000
Jong Nederland	4.000
Stichting Plattelandsjongeren	12000
Steunpunt KinderVakanties	10.000
Totaal	238.607

Organisaties	Aantal vrijwilligers
Speeltuinerwerk Limburg	500
YMCA Nederland	2.500
Protestantse Kerk in Nederland	1.600
Jeugdwerk Limburg	6.000
Scouting Nederland	29.098
JongNL Limburg	1.700
NUSO	12
Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond	8.000
Bond van Hervormde Zondagsscholen op g.g.	1.000
Cities of Learning	50
Stichting welzijn molenlanden	20
Stichting Jong Nederland	1.400
Stichting Plattelandsjongeren	100
Totaal	51.980

Literatuur

- De kerk telt. De maatschappelijke waarde van parochies en gemeente, T. Bernts & J. Kregting, 2010
- Gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid in Nederland, A. Witkamp & G. Walz, Verwonderonderzoek 2021
- Jaarverslag YMCA Nederland, 2018
- Jeugdwerk binnen de Protestantse Kerk in Nederland, JOP, 2017
- Kinderwerk anno 2021, NJI, 2021
- MKBA Speeltuinen, Ecorys, 2020
- Naast de jongeren; de staat van professioneel jongerenwerk in Nederland, Verwey-Jonker, 2019
- Vrijwilligerswerk 2019, Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020
- Zomerkamp in coronatijd, Steunpunt kindervakanties, 2020

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oevers in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.

